

ÜRETİM NEDİR?

Hikmet Kıvılcımlı

İçindekiler

ANLAŞILMA YAN TEMEL KONU

ÜRETİM NEDİR?

BASİT YENİDEN - ÜRETİM

TÜKETİM İÇİN ÜRETİM

KAPİTALİST ÜRETİM YORDAMI

a) SERMAYE ve FAİZ

b) İŞYERİ ve İRAT

KAPİTALİZM ve GENİŞ YENİDEN ÜRETİM

c) KAPİTALİST ÜRETİMDE ÜCRET VE KÂR

KAPİTALİST SINIFIN KENDİ KUYUSUNU KAZIŞI

a) ÜRETİM TABANINDA ÇELİŞKİ

b) SINIF İLİŞKİLERİNDE ÇELİŞKİ

GENİŞ YENİDEN-ÜRETİM

KAPİTALİZM İLE PREKAPİTALİZMİN UZLAŞMAZ ZİTLİĞİ

TARİHTE TEFECİ-BEZİRGANLIKLAR

OSMANLILIK'TA TEFECİ-BEZİRGANLIK NASIL ÇÖKTÜ?

KAPİTALİZM PREKAPİTALİZMİ NASIL ÇÖKERTİR?

PREKAPİTALİZM VE KAPİTALİZMİN KAYNAŞMASI

ANLAŞILMAYAN TEMEL KONU

En çok anlaşılmayan iki terim var: "BASİT YENİDEN ÜRETİM", "GENİŞ YENİDEN ÜRETİM."

Bu sözler, daha konuşulurken anlaşılverecek gibi görünüyorlar. Ne var ki, Türkiye Solu bu çeşit deyişlere henüz eleştirici bir önem veremiyor. Ekonomi-Politik sektörü sosyalistlerimizin çoğu için ikinci kertede kalıyor. Ya küçük ve günlük pazar, borsa olaylarının kargaşalığı içinde kalınıyor. Yahut, "YÜKSEK SOSYALİZM" sloganlarının parlaklığına kapılmıyor... Küçük ve parlak olaylar yanında, derinliğine olduğu için nankör kalan ekonomik konularla uğraşılmıyor. Bu yüzden ekonomi-politikamız kimsenin içinden çıkamadığı "SÖNÜK" problemler gibi sinip kalıyor.

Ekonomi Politik deyince, hâlâ "büyük yazar" ve "büyük lider" geçinenlerimiz bile: falan ülkenin ilkokul öğrencilerine belletilmiş alfabetik olaylardan sınava çekilseler sınıfta "çakar" kalırlar. Böyle bir ortamda iddiasız ortahalli sosyalistlerin, işçilerin, köylülerin, esnafın, aydınların ve hele herşeyi yeni baştan öğrenmek isteyen gençlerimizin kimi konuları anlamayışlarına bir eksiklik gözüyle bakmak ukalâlık olur.

"Yüksek sosyalist" lerimize bakın! Hiç birisi kıl kadarcık olsun eksikleri bulunabileceğini üzerlerine sıçratıyorlar mı? Hepsi birden anadan doğma sosyalizm biliminin topuğuna varılamaz heykelleridirler. Erkekseleler: bıyığını takan STALİN kesiliyor. Kadınsalar: sosyologluk makyajı ile kürsüye fırlıyan dünya güzeli ROZA LÜKSENBURG'tan daha eteğine erişilemez "ideologluk" kırıtıyor.

Anladık: bu üstadlardan hayır yok! Çünkü onlar için eleştirinin diyalektiği öldürücüdür. Onlar "Sosyalizm" skolastiğine boğaza dek batmışlar. "Bilimsel Sosyalizm" mezarına gömülmüşler. O düşünce ve davranış ölümlerimizi hayırla anmayı sonra gelenlere bırakalım.

Üstadlara karşılık, anlamadıklarımı açıkça söyleyen

öğrencileri var. Yüzümüze karşı, hattâ söverek haykıranlar yok mu? İşte bunlarda gerçek sosyalizm için "EKMEK VAR". Onlar Bâbil artığı küçük burjuva bataklığımızda bitmiş genç çiçeklerdir. En zehirliyelerinin cevherinden, dozunda kullanılırsa, şifa verici ilâç bulunabilir. Onlar elbet "Anlamıyoruz" demiyeceklerdir. "Anlaşılmıyorsun" diyeceklerdir. Ne yapalım? Küçükburjuva yiğitlerinin yoğurt yeyişleri her zaman böyle olur. "Kadı kızında bile bulunan" o kadarcık kusurlarına bakmıyacağız gençlerin.

Madem ki sövüşlerinde bile az çok bir düşünce tepkisi yatıyor, ve bir düşünce gerekçesi öne sürüyorlar: demek, kafaları işliyor. Madem ki kafaları işliyor: demek, gövdeleri de olumlu davranışlara yakın düşüyor. İnsanoğlunun etlerini, damarlarını, organlarını genellikle sinir sistemi içinde beyni yöneltir. Onun için, burjuva psikolojisi bile, insan davranışlarında bir "Forceideomotrice" (fikrin kımıldatıcı gücü) bulunduğunu keşfetmiştir. Eskiler: Bilmeyenlerden değil, bilmediğini bilmiyenlerden kork, demişler. Anlaşılmıyor diyenler: bilmediklerini bilecek insanlarımızdır. Onlarla konuşabiliriz.

Onların anlamayışları nedir? Anlayışa doğru köprüler kurmaktır. Ya sövüp sayışları nedir? Köprü kuran istihkâm birliklerinin kazma kürek gürültüleridir.

Bu bakımdan anlamak uğruna her tekme yiymiserce karşılıyor. Anlaşılmıyan deyimlere onlar için geçiyoruz. Ötekiler, gidebildikleri yere dek yuvarlanacaklar. Ötekilere birşey öğretmek kimsenin ne haddi? Anlamadığını ve anlaşılmadığımızı yüzümüze çarpanlardadır iş. Kuşku yok: anlatmaya mecburuz. Anlatamıyorsak, kabahat bizdedir. Ona göre sözü açacağız.

BASİT yahut GENİŞ sıfatları ile damgalanan YENİDEN ÜRETİM ne demektir?

Bilimcil Sosyalizmin iki kere iki dört ederce basit ve güçlü bir kavramı var: Toplum ve insan varolmak için elbet düşünce ve

davranışların türlüünü başarmalıdır. Ancak, insan düşünce ve davranışlarının en "saklı" bölümü ÜRETMEK ile ÜREMEK düşünce ve davranışlarında toplanır.

ÜREMEK nedir? Artık bunu bilmiyen olmasa gerektir. Her canlı yaratık gibi insan da kadın-erkek buluşmaları ile çocuk doğması biçiminde ürer. Toplumun ve insanlığın varolması için üremek şarttır. Bunda anlaşılmıyacak hiç bir şey yok. Yalnız, üremek için herşeyden önce geçinmek ve yaşamak gerektir. Yaşamak ise, insan için üretimsiz, yâni yaşatacak maddeleri yaratmaksızın olamaz. Şu halde, üreyim (üremek) konusunu kavrayabilmek için, önce üretim (üretmek) konusunu aydınlatmalıyız.

Her kişi sabah uykusundan gözlerini açtı mı, önce dün yapılmış üretimden kalan bir ürün varsa onunla yaşayabilmesi için gerekli kaloriyi gövdesine indirmek zorundadır. Buna TÜKETİM diyoruz. Sonra, gövde ve beyin makinelerinin aldığı o besi kalorisi, bir çeşit kömür, yağ ve benzin ile o gün akşama dek birşeyler yaratmak gerekir. Bu yaratışa ÜRETİM diyoruz.

Tüketimle üretim yapmaksızın toplum ayakta duramaz. Tüketim yapmak için mutlaka üretim şarttır.

Sözcük olarak üretim Osmanlıcada "istihsal" adını alıyordu. İstihsal sözcüğünün Türkçe ÜRETMEK'ten gelme "üretim" olduğunu bilelim.

ÜRETİM NEDİR?

Üretim deyince ilk akla gelen şey insanın yaşaması için gerekli maddeleri elde etmesi oluyor. Ancak "madde elde etmek" deyince, bugünkü toplumumuzda insanı çok şaşırtıcı karışık olaylara alışmışızdır.

Köy ağası da: konağında oturmuştur, adamlarıyla "bey gibi yaşamak için" ortalıkta kaphıyabildiği toprakları benimsemiştir. O toprakta çalışmadıkça yaşıyamıyacak durumda bırakılmış insanlar: Marabalar, Ortakçılar, Yanaşmalar, Ameleler, ve ilh.

uğraşırılar. Bu uğraşmalarla yaratılan maddelerden Ağa pazar kanunlarına göre insafına kalmış bir bölük "maddeyi elde eder". Ağa'nın böyle madde elde etmesi üretim yapması mıdır? Hayır.

Bezirgân ve tefeci hacı ağa ile eşraf ta başka türlü davranmazlar. Elleri üç beş kuruş para sermayesi geçirmişlerdir. Bu para ile köylüleri, esnafı ve benzeri sıkışık insanları haraca bağlarlar. Kendi geçimleri için, çoluk çocuklarının bugün ve yarın rahat etmesi için, öbür dünyaya dek nimetler sağlamak için "madde elde etmek" zorundadırlar. Bunların madde elde edişleri üretim yapmaları mıdır? Gene hayır.

Köy ağasının yaptığı madde elde ediş te, tefeci-bezirgân hacı ağa ve eşrafın yaptığı madde elde ediş te "ÜRETİM" yapmak değildir. Hattâ ağalık ve tefeci-bezirgânlık üretimle doğrudan doğruya hiç ilgilenmeyi sevmezler. Onların yerine üretimde ortakçılar, yanaşmalar, köylüler ve esnaf: nasıl isterse öyle çalışsın, "ne işi varsa görsün" yeter ki ağaya ve tefeci-bezirgâna şu kadar süre için kullandığı toprak veya para (sermaye) karşılığı şu kadar iradı, faizi ve kârı sağlayıp getirsin. Ondan ötesini ve ondan berisini ne ağa, ne tefeci ve ne de bezirgân aramaz.

AĞANIN ARADIĞI: mülk edindiği geniş topraklar üzerinde yapılacak üretimin (madde yaratmanın) biçimi veya yordamı veya verimi falan değildir. O ağa, toprakta çalışmasına MÜSAADE ettiği yarıcının, yanaşmanın; belli bir süre sonra ağasına sağlıklıcağı İRAT (rant) tutarına bakar.

TEFECİNİN ARADIĞI: ödünç verdiği paranın nerede, nasıl kullanılacağı, yahut bir üretime yâni madde yaratmaya yarayıp yaramıyacağı değildir. O tefeci, ödünç para olarak kullanılmak üzere sermayesini kiraya vermiştir. Köylünün, esnafın, aydının, hatta kapitalistin belli bir süre sonunda tefeciye sağlıklıcağı FAİZ (tefe, rıba) tutarına bakar.

BEZİRGANIN ARADIĞI: satmak üzere parasıyla veya para vaadiyle satın aldığı maddeleri, karşılığı ödenmek üzere

sattığı köylüden, esnaftan, aydından, hattâ kapitalistten belli bir süre sonunda sağlıklı KÂR tutaradır. Bezirgân sattığı malın mirasyedice harcanmasından memnun olur, hatırı kalmaz. Yâni, bezirgân sattığı malın üretici biçimde, üretim uğrunda kullanılmasına aldırılmaz. Bezirgânın mallarını alan kişi ne dilerse yapsın. Yeter ki, malların karşılığını öderken: bezirgânın o maddeleri satınaldığı paradan çok fazlasını bezirgâna ödesin.

Bütün bu sebeplerle ağanın, tefecinin, bezirgânın yaptığı sözümona madde elde ediş: ÜRETİM değildir. Belki üretimin sonunda elde edilmiş ürünleri, üretmenlerle paylaşmaktır.

Yeryüzünde bir İNSANLAR (canlı kişiler), bir de TABİAT (cansız varlık) vardır. İnsanın kendisi organlarıyla bir tabiat parçasıdır. Ne var ki, tabiatın ayrı gibi duran bir bağımsız parçadır. Buna ORGANİZMA denir. İnsanın organizması ile tabiat arasında yaşama süresince bitmez tükenmez madde alış verişleri yapılır. Ama, bu alış verişlere "üretim" denmez. Çünkü, insandan başka her hayvan ve her bitki kendi organizmasıyla tabiat arasında madde alış verişini yaptığı için ve yapabildiği sürece yaşar.

Oysa insan organizmasının tabiatla yaptığı madde alış verişini ÜRETİM adını alır. Çünkü, insan tabiatla alış verişini bütün öteki canlı organizmalardan bambaşka biçimde yapar:

1- Başka her canlı organizma tabiatla madde alış verişini TEK BAŞINA yapar. İnsan tabiatla alış verişini hiç bir zaman tek başına yapamaz. Daima tek kişilerin dışında, bütünü ile bir toplumun yarattığı şartlara ve biçimlere uyarak yapar. Onun için, tabiatla alış verişinde toplumdaki gelme bir bilinç taşır.

2- Başka canlı organizmalar tabiatla madde alış verişini ORGANLARI ile (yâni, vücutlarının canlı âletleriyle) yaparlar. İnsan tabiatla alış verişini, insan oldu olasıya, hiç bir vakit yalnız canlı organlarıyla, sırf eliyle ayağıyla, dişiyle tırnağıyla yapmaz. Toplumdan aldığı düşünce ve davranış metodlarıyla ve üretim araçlarıyla yapar. Toplumun kişilere hazırca sunduğu ve kuşaklar

kuşağı geliştirdiği METODLAR'a ve ARAÇLAR'a toptan TEKNİK adı verilir.

Demek insanın bitkilerden ve hayvanlardan başlıca farkı şudur:

1- TOPLUMCUL (sosyal) ilişkiler içinde tabiatla madde alış verişini yapar.

2 TEKNİK ilişkiler içinde tabiatla madde alışverişini yapar.

İşte böyle hem toplumcul, hem teknik yoldan madde alış verişini yapmaya ÜRETİM denilir. Yâni, üretim deyince gene ortada bir madde alış verişini vardır. İnsan tabiatla kendi vücudunun ve kafasının çalışma gücünü verir; tabiatla o harcadığı çalışma gücünü sürdürecektir maddeleri alır. İş yalnız tabiatla madde alış verişine kalsa, bu yapılan işe üretim denemez. Onu bütün hayvanlar yapar. Hattâ toplum içinde bütün hazır-yiyici hayvanlar da yapar. Ağalar da, beyler de tefeciler de, bezirgânlar da tıpkı hayvanlar ve bitkiler gibi çevrelerinde buldukları ürünleri ve maddeleri alıp tüketirler. Ama bu hayvanların, bitkilerin, ağaların, tefecilerin ve bezirgânların bir maddeyi elde etmelerine üretim adı verilemez.

Üretim: insanın (TOPLUMCUL + TEKNİK) ilişkiler içinde tabiatla madde alış verişini demektir.

BASİT YENİDEN - ÜRETİM

Toplumun temel ilişkisi üretimdir. Fakat üretim ölü bir formül değildir. Ancak zıttı ile bir arada bulunan bir gerçekliktir. Üretimin zıttı tüketimdir. Tüketim olmasa üretim de olmaz. Bu bakımdan her üretim aynı zamanda bir tüketimdir.

Örnek verelim: üretim sırasında işlenen makineler aşınırlar. Buna amortisman denir. Türkçesi aşınma payıdır. Demek üretim olayı daha yapılırken makineler aşınma payı ölçüsünde tüketilirler. Gene öyle, ham-madde ve ilk-maddeler üretim sırasında toptan harcayıp tüketilirler. İşçinin çalışması birgün önceden beri geliştirdiği işgücünü üretim sırasında tüketmesi

demektir. Ve ilh... Böylece tüketim için üretim yapmak da ne denli şartsa, en az o denli üretim yapmak için de tüketim yapmak şarttır. Ne üretimsiz tüketim olur, ne de tüketimsiz üretim.

Bu diyalektiği unutmamak şartıyla üretim belli olunca, hemen arkasından tüketimin geldiği, daha doğrusu üretimle tüketimin boyuna bir arada ve aynı zamanda yapıldığı ortadadır. Ancak bir anlayışa varmak için, teorik olarak üretim tüketimden ayrılabilir. O zaman yapılan her üretimin yeniden-üretimle sürüp gideceği kendiliğinden ortaya çıkar.

İnsan her gün ürettiklerini bir yandan da her gün tüketir. Üretim tezdır. Ama yalnız başına üretim olamaz. Üretim tezinin karşısında onunla birlikte gürleşen antitezi tüketim bulunur ve tüketim yapılacak nesnelere bulunmadıkça üretim yapılamıyacağı gibi, tersi de doğrudur. Bütün üretilmiş nesnelere, tüketilmeyecekse, onları üretmeye kim, niçin kalkışsın? Onun için hayat üretim teziyle tüketim antitezinin karşılıklı etki-tepkisi, bitmez tükenmez savaşıdır.

Yeniden-üretim nedir? Üretim teziyle tüketim antitezi arasındaki zıtlığın ve savaşın üçüncü momentini, yâni sentezidir. Bugün ürettiğimizi tükettik mi, yarın yaşamak için yeniden-üretmek zo- runda kalırız. Buna YENİDEN-ÜRETİM adını veriyoruz. Yeniden-üretim olur olmaz, hemen gerçeğin diyalektiği ile bu sefer yeniden-üretim kendisi tez hâline döner. Dünkü ilişkilerimiz için yeniden üretim sentezi olan çalışmamız; bugünkü ilişkilerimiz içinde artık yeni de olsa yalnız bir üretim tezdır. Hemen o üretim tezinin karşısına yeniden bir tüketim antitezi geçer, boğuşurlar. Zıtlıkların mekanizması ile birbirlerini mani- velâ kolları gibi "kaldırırlar". Onların yerini bir başka sentez: ikinci bir YENİDEN-ÜRETİM tutar. Ve üretim hayatı böylece sürüp gider.

İnsanoğlu kendini bildi bilesiye kaç türlü yeniden-üretim biçimi görüldü? Marks baba KAPİTAL kitabında başlıca iki türlü yeniden-üretim sayıyor: 1- BASİT yeniden-üretim, 2-

GENİŞ yeniden-üretim...

BASİT YENİDEN-ÜRETİM: Bugün toplumun ihtiyacı olan maddeleri tükettik. Yarın üretim yapacağız. Ne kadar? Tükettiğimiz kadar. İnsanlar böyle her üretim süresinde tükettikleri maddeler kadar yenilerini üretirlerse, yaptıkları işe **BASİT YENİDEN-ÜRETİM** denir. Demek basit yenidenüretimde **TÜKETİM** egemen güç olur.

GENİŞ YENİDEN ÜRETİM: Bugün toplumun ihtiyacı olan maddeleri tükettik. Yarın üretim ya- pacağız. Ne kadar? Tükettiğimizden daha aşırı miktarda. İnsanlar yaptıkları her üretim süresinde tükettikleri maddelerden çok fazla, daha aşırı yeni maddeler üretirlerse, yaptıkları işe **GENİŞ YENİDEN-ÜRETİM** denir.

Hangi toplumlarda üretim basit yenidenüretim biçiminde olur? Hangilerinde üretim geniş yeniden-üretim biçiminde olur? Bu soruya verilecek karşılığın daha iyi anlaşılması için, yukarıda yeniden-üretim tanınması yapılırken söylediklerimiz gözönüne getirilmelidir. İnsanoğlu yeniden-üretimini üretmen olarak kendi **İHTİYACI** için yapıyorsa, yeniden-ürettikleri kendili- ğinden basit yeniden-üretim olur. Gerçi ihtiyacın sınırı yoktur. Boyuna topluma göre, zamana göre, yere göre değişir. Ama bu değişen ihtiyaçlara göre üretim yapılıyorsa, tarihte görülen bütün kapitalizm öncesi toplumlarda olduğu gibi, yeniden-üretim **BASİT** biçimli olur; değişen ihti- yaçlara göre yeniden-üretim de değişerek tıpatıp belli bir süre içindeki toplum ihtiyaçlarını karşılar.

Kapitalizme gelinceye kadar yeryüzünde egemen olan bütün üretim biçimleri, yalnız **TÜKETMEK** amacıyla yapıldıkları için, oralarda egemen olan da basit yeniden-üretim idi.

TÜKETİM İÇİN ÜRETİM

Toplumda insanlar ne vakit yalnız ve sırf **TÜKETİM** için **ÜRETİM** yaptılar? İşte bir soru ki, Tarih-öncesinden bugüne dek

insanlığın bütün başından geçenleri gözönüne getirmeyi ister.

İlkel Sosyalist toplumun, yani Tarihöncesi Komünarın insanları için üretim: sırf tüketilecek nesnelere sağlamak uğruna yapılır. O zamanki çalışma şartlarına göre insanlar ilkel bir plân güderlerdi: belirli bir süre içinde neleri tüketmek isteyeceklerini aşığı yukarı tasarlarlardı. Ona göre tükettikleriyle orantılı olarak yeniden-üretim yaparlardı. Biraz fazla, biraz eksik: yeniden-üretimin sağladığı maddeler tüketimle ayarlanabilirdi.

O ayarlama da bütün Kankardeşlerinin çıkarları gibi durumları da eşit ve aynı idi. Yenidenüretim tüketilenden azca ise: gelecek yeniden-üretim ona göre arttırılırdı. Tüketim azca ise, fazla gelen maddeler ya saklanır, saklanamazsa bırakılır, yahut konu komşuya sunulurdu. Böylece Tarihöncesi toplumunda basit yeniden-üretim kendiliğinden imişçe ayarlanarak egemen olurdu.

Medeniyetten önce Yukarı Barbarlık konağında Tarım (ziraat) keşfedildi. Tarım üretimi: ne avcılıkta, ne çobanlıkta görülmemiş bir madde bolluğu getirdi. İnsanların tüketim ihtiyaçları da o saat yükseldi. Üretim ne denli VERİMLİ ve çok bereketli olduysa, tüketim de karşılık olarak o denli ALIMLI ve çok harcamalı yapıldı.

Orta Barbarlıkta Çobanlık keşfedildiği zaman da aynı şey görülmüştü. Sürü'nün getirdiği olağanüstü bol yeniden-üretim ondan aşığı kalmaz bol yeniden-tüketimlerle karşılanmıştı. Çobanlıktan önce Aşığı Barbarlık konağı Çömlekçiliği keşfedince Vahşet zamanı tüketimden fazla gelince atılan maddeler, kap-kaçak içinde daha iyi korunup saklanabildi.

Bütün bu Tarihöncesi ilkel toplumlar için üretimle tüketim otomatik denilecek basitlikle birbirini ayarlıca güttü.

Medeniyetle birlikte ne oldu?

Toplum sahnesine çok yavaşça ve sinsice, ama hiçbir adım gerilemeye katlanmaksızın ilerliyen yeni tip bir insan sınıfı çıktı. Bu türedi sınıfa TEFECİ-BEZİRGÂN sınıfı denildi. Tefeci-

Bezirgân sınıf para gücünü elinde tutuyordu. Onun amacı ve görevi: PARA İLE PARA kazanmaktı. İnsanların muhtaç oldukları maddeler üretilir mi? Yoksa tüketilir mi? Tefecilerle bezirgânlara bu vız gelirdi. Onlar, üretim şöyle dursun, tüketim işini bile: Para (FAİZ veya KÂR) sağlamak için gözönünde tutuyorlardı.

Üretim tüketimi karşılar mı? Tüketim üretime denk gelir mi? Tefeci-Bezirgân böyle şeyleri akıldan geçirmeyi budalalık sayardı. Üretimle tüketimi ayarlamak ne gezer? Bu ayar ne denli bozulursa, Tefeci-Bezirgân o denli çok para kazanırdı. Tüketim ne denli çok ve üretim ne denli az olursa: Tefeci ve Bezirgâna o kadar çok yağlı kazanç kapıları açılırdı. İşte bugüne değin Türkiyemizin trajedisini bu ekonomik kaynaktan çıkar. Tefeci-Bezirgânlarımıza şöyle bir bakmak, onların toplum yaratıcılığı karşısında olumsuz ciğerlerini okumaya yeter.

Ne var ki, Medeniyet dediğimiz parlaklığı ile gözleri kamaştırılan toplum biçimi ortaya çıkmıştı ve bu Medeniyetin dinamik gücü o kaygısız ve ayarsız Tefeci-Bezirgân sınıfları oldu. Ekonomiye de onların damgası vuruldu. Kadim ekonomi biçiminde üretim temeli Tefeci ve Bezirgânların başlıca çapul kaynakları idi. Ama Tefeci ve Bezirgânlar bu temelle doğrudan doğruya uğraşmıyorlardı. Tarım küçük ekincinin üretimiydi. Zanaatlar tarımın eki gibi işliyen küçük âletli emekçilere dayandı: Yâni, toplumda üretim yapanlar bugünkü adlarıyla: KÖYLÜLER ile ESNAFLAR oldu.

İkel Sümer kentlerinde, sonraki Akdeniz kentlerinde: Toplum adına yapılan ilk üretim kollektif ekincilik ve zanaat oldu. Yalnız bu kollektif üretim çok sürmedi. İşbölümü arttıkça herkes kendi tarlasında, kendi dükkânında çalışır duruma geldi. Toprak bir yana bırakılırsa, geri kalan bütün taşınır çalışma araçları küçük ölçüde aygıtlar ve avadanlıklardı. Bir küçük sabanı olan köylü bir çift öküzle sürebildiği yerde üretim yaptı. örsü çekici bulunan zanaatkâr onlarla çalışabildiği dükkâncılığında

zanaat üretimi yaptı. Her iki durumda da toplum üretimi KÜÇÜK ÜRETİM oldu.

Tefeci-Bezîrgân sınıfı bu durumdan hinoğlu hince yararlandı. Küçük üretmenler (Köylüler ve Esnaf) birbirlerinden habersizce üretim yapıyorlardı. Onların yaptıkları ürünleri pazarda karşılaştırmaktan başka geçim yolları yoktu. Kent kapalı küçük bir hisarcık iken, küçük üretmenler ürünlerini kendi elleriyle pazara getirip değiş edebilirlerdi. Kent hisarları yıkılıp pazar genişleyince, alıcılarla satıcıların doğrudan doğruya üretmenler olması önce güçleşti, sonra imkânsızlaştı.

Kent duvarları çatlayıp aşındıkça, eski Kent pazarı Kentlerarası pazar hâline geldi. Medeniyet kentleri dışında dünya Barbarlarla dolu idi. Kentlerle Barbarlar arası alışveriş daha uzak pazarları zorladı ve böylece insanlık ölçüsünde Evren Pazarı doğdu.

Bu kadar genişlemiş pazarlar üzerinde doğrudan doğruya üretmenler (müstahsiller) ile tüketmenler (müstehlikler) bizzat boy gösteremezlerdi. Her üretmen aynı zamanda tüketmendi. Her tüketmen de aynı zamanda üretmendi. Böylece bütün üretim yapan insanların arasındaki ilişkilere birtakım ARACILAR karıştı. Bu araçlar başlıca iki türlü idiler. Ya doğrudan doğruya ürünleri matah biçimine sokup üretmenden tüketmene aktarıyorlardı. Bu aktarma sayesinde KAR kazanan BEZİRGÂN oluyorlardı. Yahut başka bir mekanizma işliyordu. Küçük üretmenler, ister üretim ister tüketim alanında olsun, sık sık darda kalan kişilerdi. O zaman geçimleri veya üretimleri için para bulmak zorunda kaldılar. Onlara para kiralyan kimseler FAİZ almadan bunu yapmadılar. Böylece bir bölük araçlar TEFECİLER haline girdiler.

Ancak dikkat edelim. Aracılık yapan Tefeci-Bezîrgânların üretimle doğrudan doğruya, ilgileri yoktur. Onlar üretimle değil, ÜRETMENLERLE ilişkilidirler. Üretmen köylü yahut zanaatkâr olmuş, üretimi falan yahut filân araçla yapmış, çalışırken şu veya

bu usulü kullanmış: Tefeci-Bezirgân oralı bile oımaz. Bu durumun sonucu şöyledir: Antika Medeniyetler çağı boyunca ÜRETİM tefeci-bezirgânların elinde değıldir. Onlardan bambaşka, hattâ Tefeci-Bezirgân ile taban tabana zıt, ayrı sınıf insanların elindedir. Normal olarak dolaysız üretmenler küçük köylüler ve esnaflardır. Bu şartlar altında Tefeci-Bezirgân sınıfı: yapılan üretimi istediğı kadar sömürsün, o üretimin ne biçimiyle, ne yordamıyla ilgilenmez. Hatta, işaret ettiğimiz gibi, üretim ve tüketim buhranlarından hoşlanır. Bir üretimin olup olmayışına aldırmaz.

Asıl üretmen olan küçük üreticilerin ise: 21 üretim yapmaktan bir tek amaçları vardır. O da kendi kendilerinin ve çocuklarının geçimini sağlamaktır. Yâni, küçük üretmen yalnız ve sırf TÜKETİM için ÜRETİM yapar. Küçük üretmenler (Köylüler ve Esnaflar) Tarih boyunca ilkel sosyalizmden kalma Komuna gelenekleri dışında pek az bağımsız ve hür üretmen oldular. Bezirgân ilişkilerin sömürüsü altında kıvrandılar. Aynı Bezirgân ilişkilerin sık sık zincirlerinden boşandırdığı sosyal altüstlüklerde kolayca ezildiler. Bellibaşlı hiçbir kesin tarihçil rol oynamadılar. Hele ileri Medeniyet çağlarında Köle veya Serf değılseler, ya şakşakçılık ettiler, yahut bilinçsiz, plânsız, ütöapist patlangıçlar yaptılar, isyanlar çıkardılar. Arasına beliren hür ve yarı-bağımsız küçük üretmenlik çağlarının sonu hep onların aleyhine döndü.

Kent içinde zamanla parababası olan Tefeci-Bezirgânlar: toprak satın alıp Bey ve Efendi oldular. Yahut sivrilen toprak sahipleri yer ve para edindikçe Tefeci-Bezirgân kesildiler. O zaman üretmenlerin, Köylü ve Esnafların üstünde bir EGEMEN SINIF doğdu. Bu klâsik ve normal diyebileceğimiz birinci tip gelişim oldu.

İkinci tip gelişim daha farklı idi. Gene Tefeci-Bezirgân ilişkilerin yönelttiği alanlarda Medeniyetlerle Barbarların kanlı çatışmaları oldu. Medeniyetin çöküş çağında Tarihçil Devrimler

patlak verdi. O devrimleri başaran Barbarların şefleri kendi toplumlarının üzerine çıktılar. Sosyalist Kankardeşlerine karşı Medeniyetin eski egemen sınıfları ile birleştiler.

Her iki biçimde de ortaya çıkan EGEMEN SINIF kendi toplum durumunu ve çıkarını sağlayabilmek ve çıkan ihtilâflarla toplumun havaya uçmasını korumak için kendi sınıf teşkilâtını, yâni DEVLETİ kurdu. Devlet gücünü ellerinde tutan egemen sınıflar kendi geçimleri bakımından üretimle ilgilendiler. Siyasî üstünlükleri sayesinde ekonomik veya lüks ihtiyaçlarını küçük üretmenlere yaptırdıkları ürünlerle sağladılar. Böylelikle, onlar da üretimle doğrudan doğruya ilgilenmiş oldular.

Ancak, toplumun temelini teşkil eden üretim biçimi eskiden ne ise öyle kaldı. Egemen sınıflar Kent içinde türedikleri zaman EFENDİ (Köle sahibi) adını aldılar. KÖLE'leri yalnız kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere üretimde çalıştırdılar. Böylece üretim gene tüketim için yapıldı.

Egemen sınıflar Kent dışındangelme Komunanın Barbar Şefleri ile kaynaştıkları zaman BEY (Derebeği) adını aldılar. SERF'leri (toprakbentleri Osmanlı deyimiyile: "Yerlerin esirleri" ni yarı-köleleri) sırf kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere üretimde çalıştırdılar. Gene tüketim için üretim yaptırdılar.

Efendilerle Beyler üretimle Tefeci ve Bezirgândan daha dolaysızca bağlı idiler. Efendi: toprağında tarım ve zanaat işlerini yapan üretmenlerin YAŞAMALARINA müsaade etmek için tüketim maddeleri üretmelerini istedi. Amacı Kölelerinin yarattıkları ürünle EFENDİ GİBİ yaşamak idi. Efendinin Kölelerinden beklediği üretim: sırf kendi tüketimi için yapıldı.

Bey: toprağında tarım ve zanaat işini yapan üretmenlerin (Serfköylülerin, Reâyâ esnafların) ÇALIŞMALARINA müsaade etmek için yaşamalarını istedi. Amacı, Serflerinin yarattıkları ürünle BEY GİBİ geçinmekti. Yâni, Beyin de Serflerinden beklediği üretim: kendi tüketimi için oldu.

Böylece Kadîm dünya, bir zıtlıklar mahşeri oldu. Bir yanda

Tefeci-Bezirgân ilişkileri yeryüzünde kıyametler kopardı. Öte yanda aynı Bezirgân ekonominin temelindeki küçük üretmenlik hiç değişmeksizin olduğu gibi kaldı. Antika Medeniyetlerin ne ALT (Köle-Sert) sınıfları, ne ÜST (Efendi-Bey) sınıfları için tüketim yapmaktan başka bir maksatla üretim yapmak bilinmedi.

Tefeci-Bezirgân ister küçük üretmen olarak bağımsız köylüler veya esnaflarla, ister büyük Latifundialar, Mâlikâneler, Çiftlikâtlarda çalışan Köleler ve Serflerle alışveriş yapsın, ister Kent Despotları ile yahut Efendi ve Beylerle alışveriş yapsın: "Aracı" olmaktan öteye geçemedi. ÜRETİME el atamadı. Üretimden kâr veya faiz aldı. Üretimi güden durumuna sokulmadı. Efendilerin üretimden bekledikleri şey: kendi rahat saltanatlarını sürdürmek için gerekli tüketim maddeleri idi. Beylerin üretimden bekledikleri şey bundan başkası değildi, Tefeci-Bezirgânların üretimden değil, üretmenden bekledikleri iki şey vardı: biri Kâr, ötekisi Faiz idi. Onun dışında üretime katılmadı.

Bu sebeplerle 7 bin yıllık Antika Medeniyetler battılar, çıktılar. Hepsinde Tarih boyunca yeniden üretim hep BASİT YENİDEN-ÜRETİM olarak kaldı. Kapitalizme gelinceye değin üretimin ağır basan amacı TÜKETİM oldu. Tüketim ise, tüketicilerin ihtiyaçları ile ayarlandığından, belirli seviyesinden pek ötelere geçemedi. Ancak Kapitalizm ile birlikte basit yeniden-üretimin yerine GENİŞ YENİDEN-ÜRETİM yordamı geçebildi.

KAPİTALİST ÜRETİM YORDAMI

Kapitalizm geniş yeniden-üretim sistemidir. Bunun ne demek olduğunu anlamak için konuyu birkaç başlık altında özetliyelim.

a) SERMAYE ve FAİZ

Kapitalistçe üretim, Tefeci-Bezirgân medeniyetlerinde görülen üretimin taban tabana zıddı oldu.

Tefeci-Bezirgân sermaye, üretimin biçimi, yordamı ve amacıyla hiç ilgilenmiyordu.

Kapitalist sermaye: daha doğarken, yepyeni, o zamana dek görülmemiş bir üretim yordamı kurdu. Ona kapitalist üretim yordamı denildi. Çünkü, üretime damgasını vuran ilişki Modern kapitalistçe bir ilişki idi. Kapitalist ilişkilerin geliştiği toplum birdenbire Kapitalizm adını alan bir biçime girdi.

Kapitalizmde üretim deyince gözümüz önüne ne gelir? Biliyoruz, KAPİTALİST adını alan kişi ilkin sanıldığı gibi cebi para dolu bir Kaarun değildir. Kapitalistin en birinci karakteri GİRİŞKİN (müteşebbis) kişi olmasıdır. Girişkinliği nereden gelir? O zamana dek görülmemiş bir üretim yordamını kotarmasından ileri gelir. Bu kotarış sırasında kapitalist: "SERMAYE SAHİBİ" adını alır. Ancak, aslına bakarsak, kapitalist yalnız sermaye ilişkileri bakımından sermayenin sahibi gibi görünür. Klâsik anlamda kapitalist ise, kullandığı sermayenin MÜLKİYETİ'ne sahip olmaktan uzaktır. O sadece bir girişkindir ve girişkinliği ile bir yerden bir sermaye bulmuştur. Yani kapitalist cebinde hazır olan parayı kullanmaz. Başkalarının ceplerinde veya küplerinde yahut kasalarında duran paralarını ödünç olarak alıp kullanır.

İş buraya geldi mi, kimse parasını kapitaliste bedava vermez. Kapitalist girişkinliğini göstereceğine diye ona babası hayrına para veren dünyada görülmemiştir. Yahut, daha doğrusunu söyleyelim. Öyle bir hâl: Türkiye dışındaki dünyada görülmemiştir. Herkesin bildiği gibi, Türkiye'de işler bir hayli bambaşka olmuştur.

Türkiye'de BATILILAŞMA aşkı ile tam tersine bir gidiş olmuştur. Bir "DEVLET BABA" yetiştirmişizdir. O, bütçesi ile, bankaları ile, tahsisleri ile, tâvizleri ile, primler ile, takaslar ile,

kayırmaları, ödenekleri, ve illh. ile, bir Devlet baba değil, kapitalistler için gökten inmiş bir Noel Baba'dır. Bütün bahşişlerini burada saymakla bitiremeyiz. Ancak, biraz dikkat eden herkesin gördüğü gibi, bizim Devlet baba kapitalistlerimize bedavadan milyonlar ve yüzmilyonlar sunmak için yaratılmıştır. illâ ki kapitalist yaratacaktır.

Yaratabildi mi? Gözlerimiz önündedir. Devlet baba kapitalist ağalara hiç yoktan ve hazırdan sırf para kazanmaları için paralar ve imkânlar vermekle, kapitalistlerimizdeki GİRİŞKİNLİK ruhunun köküne kibrit suyu dökmüştür. Ve milletin başına girişkinliğini yitirmiş, hazır yeyici, vurguncu bir derebeği artığı yapma kapitalist sınıf türetmiştir. Bütün felâketlerimizin temeli de burada başlamıştır.

Tekrar edelim. Kapitalist demek, Girişkin demektir. Böyle iken Devlet babanın kapitalistlerimizi sümbül bebek tohumu gibi pamuklar içine sarıp milletin canı ve kanı ile doyurması girişkinliği öldürmesi olmuştur. O yüzden kapitalizmimiz daha doğarken ölü doğmuştur. Devletçilik dediğimiz ebe: Kapitalistlerin biricik olumlu karakterlerini, girişkinliklerini hiç saymakla olumsuzlukların en kötüsüne düşmüştür. Solcularımıza dahi bir türlü anlatamadığımız şey Devletçiliğimizin bu kaş yapayım derken, göz çıkarıcı trajedisidir. Kapitalist yapayım derken, Devletçiliğimiz girişkinliği çıkarıp atmıştır. O zaman ortaya bizim bize benzeyen ANORMAL kapitalizmimiz fırlamıştır.

Normal kapitalistin kendisi de kimseden babası hayrına on para istiyecek enayi açık gözlerden değildir. Kapitalist, girişkinliği sayesinde ortalıkta yararlı, verimli iş alanları açarak ve parası olanlara temiz kazanç göstererek gerekli sermayesini toplar. Yâni, kapitalist sermayeyi kira ile aldığı kimselere; karşılık öder. Bu sermaye kirası ödenen karşılık kazanca FAİZ denir.

Böylece Kapitalizm normal olarak daha doğarken hattâ

doğabilmek için yanbaşımda sırf para işleriyle uğraşan bir zümre yaratır. O zümreye vaktiyle Sarraf derlerdi. Şimdi topuna birden Bankacı adı veriliyor. Başka deyimle, Kapitalizm sermaye bulmak için bankalara başvurur. Sarraflar, bankerler, sigortacılar, borsacılar ve ilh. bir sürü para oyuncularını asıl girişkin kapitalist sayesinde sermayelerini işletirler. Eğer ortada olumlu iş yapan, yaratıcı ve üretmen bir girişkin, kapitalist zümresi olmasa, bu para kapitalistleri yaşayamazlar.

Gelin görün ki, Türkiye'de her işimiz gibi bu iş te tersine dönmüştür. Girişkin kapitalistler için bankalar açılmamıştır. Tam tersine, bankalar için yâni bankalara faiz yığmak için bütün bir millet seferber edilmiştir. Bu, millet ölçüsünde faizci sermaye sömürüsü, ancak keyfi isterse ve o da Devlet babanın binbir imtiyazı tekeline geçerse, o zaman birkaç girişkin kapitaliste üç beş kuruş sermaye sağlamayı lütfeder. O yüzden Türkiye'de azgın ve aşırı faizci bir sermaye zümresi saltanatı sürerken, girişkin sanayici kapitalizm bir türlü gelişkin olamamıştır.

b) İŞYERİ ve İRAT

Ancak biz Türkiye'deki Devletçi onarmal kapitalizmi bir yana bırakalım, normal kapitalisti izliyelim. Tek başına girişkin kapitalist eline geçirdiği para sermaye ile ne yapabilir? Hiçbir şey, Oturup yese, o sermayeyi üç günde kediye yükler, yahut yeyip tüketir. Kapitalist kişi yalnız başkalarının paralarını faiz vaadederek cebine toplamakla kalsaydı, o parayı üç beş günde harcar, mirasyedi bir dolandırıcı durumuna düşerdi.

Bizde sık sık görülen ne yazık ki bu olmuştur. Mirasyedilik, dolandırıcılık, rüşvet, iltimas ve arkasından iflâslar, konkordatolar birbirini kovalar. Çünkü, bizim "kapitalist" dediklerimiz, girişkin kişi olmaktan çok, babasından yahut Devlet babasından kayrılarak ele geçirdikleri hazır paraları "Sermaye" diye kuşa çevirirler.

Girişkin kapitalist kişi eline para geçer geçmez önce

kendisine bir İŞ YERİ edinir. Kapitalist bu işyerinin sahibi midir? Görünüşte öyledir. Aslına bakarsak o da değildir. Klâsik anlamıyla kapitalist, açtığı işyerinin MÜLKİYETİNE SAHİP değildir. Parayı nasıl kiraladıysa, girişkinliği sayesinde bulunduğu sermaye ile işyerini de öylece KİRALAMIŞTIR.

Kimden? Kiralanan yer arsa ise toprak beyinden, yapı ise emlak efendisinden. Çünkü bir ülkenin işyeri olmaya elverişli topraklarını ve yapılarını eline geçirmiş bulunan Ortaçağ yadigarı, derebeği artığı bir sosyal sınıf vardır. Bu sınıf kapitalist çıkarı bakımından yeryüzünden kaldırılmak gerekirdi: Ama, kapitalist sınıfı bunu halk uyanır korkusuyla yapamamıştır. Yâni toprağı, hava ve su gibi millet malı hâline sokamamıştır. O yüzden kapitalistler işyeri kurabilmek için toprak ve yapı sahiplerine başvurmak zorunda kalırlar.

Toprakların ve yapıların sahipleri kâpitaliste yerlerini babaları hayrına vermezler. Bunu, yâni elindeki yeri ne sahibi kimseye verir, ne de kapitalist böyle bir şeyi kimseden istemiye kalkışacak denli akılsız ve densizdir. Hiç değilse Türkiye dışında işler böyledir.

Ne var ki, Türkiye'de bu mekanizma dahi inanılmıyacak kertede tersine işlemiş ve işlemektedir. Bir Devlet baba yetiştirmişizdir. Bu Devlet baba, ilkin topraklar üzerinde derin bir adâlet duygusu beslemiş ve yaratmıştı. Osman Gaazi'den beri fethettiğı toprakların çoğunu "MİRİ ARAZİ" yapmıştır. Bu toprakların rakabesini (yâni mülkiyetini) "BEYTÜL MAL'İ MÜSLİMİN"e (yani Müslümanların mâlevine) düşürmüştür. Bütün Müslümanların ve hepimizin malı olan geniş topraklar üzerine gitgide Devlet baba mal sahibi gibi oturmuştur. Sonra beğendiğine o Müslümanların ortak malını kitabına uydurup aktarmıştır.

Kırım savaşından beri "BATILI MÜTTEFİKLERİMİZ" sahneye çıkmışlardır. "MÜZAHERET" (arka çıkma) "MUAVENET" (yardımlaşma) adları altında içimize işlediler.

Meşhur "BATICILIĞIMIZ" burada da imdadımıza yetişip iflâhımızı kesti. Bütün o millet malı olan geniş toprakları ve bayındırlıkları bir kalemde: milletin ortak malı olmaktan çıkardık. "TANZİMAT" dedik. "Kanun'u Esasî" dedik. "Meşrutiyet" dedik, "Cumhuriyet" dedik: en sonunda o muazzam zenginliklerimiz "kapanın elinde kaldı."

Kapan da kaçanların çoğu: bizim Âyan (senatör) ve Eşrâf (Tefeci hacıağa) dediklerimiz oldu. Aynı yerler milletten aşırılarak "Kapitalist" adını alan kişilere de yok pahasına kaptrıldı. Böylelikle bir çeşit derebeği artığı zümre kesilen yerli millî kapitalistlerimiz, modern kapitalist üretimini Türkiye'de kurmak zahmetine katlanmadılar. Bir çeşit kolay arazi sahipleri durumuna girdiler. Türkiye'de kapitalizm bir yol daha vurguncu, türedi bir sermaye çapulculuğuna döndü. Normal kapitalizmin gelişimi kısırlaştı.

Gerçi normal kapitalist sınıfı zerrece burnunun ucunu görür ülkücü bir sosyal girişkin kişilerden derlenseydi, daha kendi ihtilâlini yaparken toprak beylerini ve taşra ağalarını ve eşrâfını ortadan kaldırırdı. 1789 Fransız İhtilâli'nde o işi denemeye kalkıştı, eline yüzüne bulaştırdı. Fransız ihtilâli'nden sonra ortaya çıkan bütün burjuva devrimleri, Fransız burjuvazisinin ağzı yanıklığından. ders çıkardı. ilk fırsatta derebeği artığı sınıflarla sarmaş dolaş oldu.

Yalnız Batıda kapitalizm kuvvetle geliştiği için, kapitalist üretimi bu derebeğ artığı toprak bey ve ağalarını kapitalizmin dümen suyuna soktu. Onları kapitalizmden sağlayacakları kazançlarla burjuva toplumuna yerleştirdi ve bu kapitalist sınıfın dışında ikinci bir üst ve egemen sınıf olarak EMLÂK VE ARAZİ SAHİPLERİ sınıfı hâline getirdi.

Yâni, hava ve su gibi Tanrının herkes için eşit yarattığı toprağı kapitalist sınıfı dahi millet malı hâline getiremedi. Ancak küçük üretmenleri mülklerinden etti (ekspropriasyona uğrattı). Alinteri ile yaşayan küçük ekincileri tarlalarından kaçırttı. Küçük

esriâfları dükkânlarını kapamak zorunda bıraktı. Kapitalist rekabeti küçük mülklerini eritirken, onlara karşılık büyük emlak ve arazi sahipleri sınıfına büyük parsayı toplattı.

Kapitalist sınıfı Ortaçağda bütün halk gibi derebeği sınıfının zılgıdı altındaydı. Derebeği isterse, kapitaliste girişkinlik yaptırır, dilerse kırbacını şaklatıp girişkinin sermayesini elinden alırdı. Kapitalizm siyasi iktidarı eline alınca, vaktiyle çektiklerini unuttu. Devlet babanın gücünü eski derebeğilerin artıkaları ile paylaştı. Parlâmentolar bu paylaşımın açık veya kapalı karaborsası oldu.

Ancak Türkiye'de uzun yıllar derebeği artıkaları kapitalizme üstün ve baskın çıkmanın yolunu yabancı şirketlerle kaynaşmakta buldu. Yabancı Finans-Kapitale Türkiye topraklarını yalnız açık pazar ve ucuz ham-madde, işeli deposu gibi sunmakla kalmadı, verdiği (saltanat zamanı açık, son- ra üstü kapalı) imtiyazlarla memleketi yarı-sömürge durumuna soktu. O yüzden memleketin sırtına kambur üstüne kambur bindi. Batıda kapitalizm yalnız emlak ve arazi sahiplerine haraç vermekle yetindi. Türkiye'de bu haracın üstüne yabancı haracı da binerek, sömürge geriliğini katmerleştirdi.

Ancak, bizi bırakalım. Normal, yâni olağan saydığımız Batı ülkelerinde klâsik Kapitalist sınıfın toprak alanında yaptığı hiçbir değişiklik olmadı mı? Oldu. Hem de bu, gözle görünmez büyücek bir devrime benzedi. Eski derebeğilerin sırf keyif için kısır ve beyinsizce sömürüp ezme sistemini kaldırdı. Onun yerine, akıllıca ve düzenlice hesaba dayanır bir ekonomi ve politika sistemi geçirdi.

Emlak ve arazi sahiplerinin ellerindeki toprakları ve yapıları, kapitalist işyeri durumuna soktukça: sahiplerine RANT, Türkçesi İRAT denilen çıkarı sağladı. Ve sağlar sağlamaz, "dolunca ablar, döndü dolaplar": eski derebeği sisteminde bey isterse kapitalisti yaşatıyordu. Şimdiki düzende politika ve ekonomi bakımından kapitalist eski derebeği artıkaları sınıfı

yaşatıyor oldu. Çünkü, emlak ve arazi sahipleri kapitalistten aldıkları iratla geçinmeğe başladılar. Yâni, toprak beylerinin ekmeğini kapitalist kırdı. Toprak beği yaşamak için, ama ağa ve bey gibi yaşamak için, artık kapitalistin eline bakıyordu. Daha yüksek irat almak için: kapitalistin daha çıkarlı işler görmesine ve daha uzun ömürlü olmasına can ve yürekten çalıştı. Bu az buz değişiklik değildi.

Onun için, kapitalizmin İratla yaşatır olduğu ve üstte tuttuğu ikinci egemen sosyal sınıfa artık DEREBEĞİ SINIFI denilmedi. O tarihe karıştı. Yerine kalan hazır yeyici sosyal sınıf: kapitalizmde ne denli asâletler ve şerefler taslarsa taslasın, İKİNCİ egemen sınıf durumuna girdi.

Büyük toprak beyleri, çiftlik ağaları, eşraf ve âyan, emlak ve akar sahipleri hep birden kapitalistin girişkinliğine sığındılar. Yatıp kalkıp sermayenin âfiyetine dua ettiler. CHP'lerin, DP'lerin AP'lerin, CKMP'lerin, MP'lerin, YTP'lerin bizde göklere çıkardıkları ülkü ve "HUZUR" buradan kaynak aldı. TİP liderlerinin ikide bir lâfla saldırıp, işle savundukları durum da ters yoldan yürümekle beraber gene aynı kaynaktan güç alır.

KAPİTALİZM ve GENİŞ YENİDEN ÜRETİM

İşte, kapitalist üretim yordamı deyince akla gelen ilk iki girişkinlik budur: Burjuva adlı girişkin kişi özel teşebbüsüyle BANKER'den para, BEY'den işyeri kiralar. Ama bununla kapitalizm olmaz. Kapitalizm dört ayaklı bir masaya benzer. Henüz ortada iki direk vardır: 1 - İşyeri için İrat, 2 - Sermaye için Faiz... Masanın ayakta durabilmesi için iki ayak daha lâzımdır: 3 - işçiye Ücret, 4 - Kapitaliste Kâr...

c) KAPİTALİST ÜRETİMDE ÜCRET VE KÂR

Sermayeyi ve işyerini bulduktan sonra, kapitalistin yaptığı iki girişkinlik daha gelir:

1- Kapitalist sermayenin bir bölümü ile (yâni DEĞİŞMEZ

SERMAYE ile) âletleri ve hammaddeleri ve ilk-maddeleri satınılır. (Aletler ve makineler gibi bir üretim süresince tükenmeyen cansız nesnelere FİKS: SABİT SERMAYE denir. Bir üretim döneminde tükenen cansız nesnelere MÜTEDAVİL, yâni elden ele geçer SERMAYE, bir bakıma DÖNER sermaye denir.)

2- Kapitalist sermayenin öteki bölümü ile (yâni, DEĞİŞİR SERMAYE ile) işçilerin, -emeklerini değil;- işgücü adını verdiğimiz emek güçlerini satınılır. (Bu satınılma işçinin hür kalması şartına bağlıdır. İşçinin hür kalması için belirli bir süre ötesinde işgücünü toptan satmamış olması gerekir.)

Bu söylediğimiz iki işlem klâsik kapitalizm için doğrudur. Türkiye'de işçi sınıfının yararına yapıldığı öne sürülerek göklere çıkarılan son Grev ve Toplu Sözleşme Kanunları: işçileri en az iki yıl için belirli mukavele ile işgüçlerini işverene toptan sattırmaktadır. Bu bakımdan Kanun, hür olması gereken modern işçiyi patronuna iki yıl bağlı bir çeşit değişmez köle durumuna sokmaktadır.

Hukuk bakımından kapitalist adlı işveren: tuttuğu işyerine yerleştirip çalıştırdığı DEĞİŞMEZ SERMAYE (âletler ve ilk-maddeler gibi üretim içinde değerleri değişmeyen nesnelere) ile DEĞİŞİR SERMAYE`nin (üretim sırasında kendi değerinden aşkın bir emek ve dolayısıyla artı-değer yaratan işgücünün) sahibidir. Hem de bu sahiplik tam ve gerçek KİŞİ MÜLKİYETİ biçimindedir. Çünkü, işveren gerek değişir, gerek değişmez sermaye karşısında MÜLKİYET adıyla bilinen bütün tasarruflara hak kazanmıştır. Cansız âletlerini ve âletler üzerinde çalıştırdığı canlı işgüçlerini kendi malı sayar. Kanunlar da ona bu hakkı tanır. İşveren o mallarını isterse satar, bağışlar, kiralar, rehin eder, miras bırakır ve ilh. Kimse kapitalistin kişi mülkiyetine dokunamaz.

Ne var ki, altını kurcaladınız mı, o kutsallığı göklere çıkarılan mutlak kapitalist mülkiyeti biçiminde görünen şey,

göründüğünden inanılmaz derecede daha iğreti bir ilişkidir.

Kapitalist işgüçlerinin ve ilk-maddelerle âletlerin sahibi midir? Evet. İlk-madde ve âletlerle işgüçlerini kapitalist satın aldı. Satılma parası kimin? Faiz karşılığı sermaye kiralyan bankerin. Parayı veren kapitalisttir. Ama para kapitalistin değildir. Paranın asıl sahibi banker, süresi gelince, (vaadesi dolunca): faizle katmerlenmiş sermayesini geri alacaktır. Alamazsa, banka kapitalistin işletmesine bütünüyle haciz koyup sahip çıkar.

Hani ya, kapitalistin mutlak kişi mülkiyeti ne oldu. Girişkinliğinin başarısına kaldı. Demek, kapitalist mülkiyeti istendiği denli MUTLAK görünsün, gerçekte içine saatli bomba konmuş bir mülkiyettir.

Aynı durumu işyeri için söylemeye hacet yok. Kapitalist kirayı aksattı mı, emlâk ve arazi sahibinin eli kulağındadır. Ertesi gün, kendisi zahmet etmez: yetkili avukatını icra memuruna katıp işletmeyi hacze gönderir.

Demek, namuslu olmasına hacet yok. İşini bilen kapitalist, ne yapıp yapacak, bankerin FAİZİNİ ve emlâk sahibinin İRADİNİ vaktinde ödiyecektir. Sahici girişkin. Kapitalistlik böylesine zor, netameli ve itici bir iştir.

Haydi faiz yılda bir, irat ayda bir olsun. Aletlerle işgüçleri hiç bekliyeemezler. İşçi gün değilse, hafta başı ücretini alacaktır. Çünkü işgücünü kapitaliste şu kadara satmış, parasını henüz almamıştır. Aletleri kapat kalsınlar, olmaz. Zamanla durdukları yerde paslanır, aşınır, çürürler. İşletmelidir ki, AMORTİSMAN yoluyla üzerlerine ödenen parayı ve değeri ürünlere aktarsınlar. Yoksa sermaye iflâs eder.

Şimdi girişkin kapitalistin durumuna bakalım. Emlâk ve arazi sahiplerine irat, banka ve sermaye sahiplerine faiz, âletlerle ham-maddelere değişmez sermaye işçiye Ücret bulmak her zaman kapitalistin başı ucunda asılı duran ve onu her gün biraz daha geniş üretim yapmağa zorlayan "Demokles'in Kılıcı" dır.

Ayrıca toplumda kapitalist her ağzını açanın rızkını boğazına koymakla kalmaz. Kapitalistin kendi ağzı ve kendininkilerin boğazı vardır. Gene kapitalist sanayici ise, işletmesinde elde ettiği ürünleri kendisi satamaz. Daha uygunu, bir başka kapitaliste, ticaret kapitalistine mallarını teslim edip sattırmaktır. Kapitalist gerek kendi rızkını, gerekse ticaret sermayesinin rızkını karşılamak üzere bir de KÂR sağlayıp paylaşmak zorundadır.

Şöyle uzaktan bakılırsa, kapitalistlik bir çeşit hava oyununa da benzer. Emlâk ve arazi sahibinden işyerini al, bankadan sermaye al, başka kapitalistlerden âletleri ve ilk-maddeleri al, yardımcı maddeleri al, işçiden işgücünü al. Hiçbiri kendi malın olmadığı halde, mutlak mülkiyetin imiş gibi harman et, para kazan. Bütün kanunlar, ahlâk, terbiye, bilim, felsefe, din, mezhep, hep seni, senin bu girişkinliğini kışkırtıp savunuyor. Ne âlâ memleket, değil mi?

Sistem bu olunca, millete öyle bir çeşit "havadan para kazanma" heveslisi elbet tümenle girişkin kişiler çıkacaktır. Onların hepsi de kapitalist olmaya can atacaktır. Hepsinin taptığı tek ekonomi kanunu serbest rekabettir. Kur'anın Tanrı buyruğu kapitaliste şu SERBEST REKABET buyruğu kadar etkili olamaz. Hep birden bütün kapitalistler: yalnız işletmeye değil, birbirlerine de girişirler. Buna "Kapitalist Sosyal Düzeni: Sermayeci İçtimaî Nizamı" demişler. Rekabet toz dumanı arasında külâhını kurtaran kaptandır.

Kıyasıya rekabet önünde her kapitalist her gün biraz daha işletmesini çok verimli kılmaya, bunun için yatırım yapmaya, işyerini genişletmeye mecburdur. CHP dahileri Tekparti zamanı her sokak başına şöyle yazılı Amerikan bezleri asmışlardı: "DURMIYALIM DÜŞERİZ!" Bu kapitalizmin en dayanılmaz çığılığıdır. Kapitalizm duramaz: ya ilerliyecek, yahut düşecek, batacaktır.

Şunu hatırlatalım ki, bu söylediklerimiz gene normal Batılı

kapitalistlerin 19'uncu yüzyıldaki namuslu girişkinlikleri için böyledir. Bizim bezirgânlar öylesine hengâmelere tatlı canlarını hiçbir vakit atmamayı Devletçiliğimiz sayesinde pek güzel becermişlerdir. Kılıkuyruk derebeği artığı yerli millî kapitalistlerimiz Allah'tan korkmadıkları kadar çok rekabetten korkarlar. Batılı omuzdaşları gibi sahici girişkin kapitalist olmaktan ödleri patlar. Hepsi millî piyasada birer gangster "Vur-Al" dırlar. Ölümü göze alınca vurup almayı göze alırlar. Memleket kalkınmasında Batıyı yüzyıllarca geriden izlemekte sakınca görmezler. Ve sonra milliyetçiliği de kimseye kaptırmayıp yurtseverlikten yanlarına adam yanaştırmazlar. Onun için bizinkilerden "namuslu" kapitalist pek aranamaz.

Batıda ise kapitalist denilip geçilemez. Bütün bir toplum ona bakar. Kapitalizm çağına giren ülkede bir modern KAPİTALİST SINIFI vardır. Kapitalistlerin modern toplumda SOSYAL SINIF oluşları modern ÜRETİMİ güdüşlerinden ileri gelir. Adamlar modern topluma KAPİTALİZM damgasını bıçakları hakkına vurmuşlardır. Bizinkiler gibi Devlet koltuğunda müteahhit keneler değillerdir.

Öyle gerçek kapitalist üretim yordamını gözümüz önüne getirelim. Orada dört amaç ard arda sıralanır: 1-İrat, 2-Faiz, 3-Ücret, 4-Kâr... Ve hepsinin üstünde bütün o söylenenleri sağladıktan sonra bir de öteki kapitalistlerle rekabet congül kanununa göre boğuşmak başta gelir. Kapitalist bütün o dört başlı canavar gövdeli kendi üretimi ile boğuşacaktır. Yoksa ölecektir. Böyle bir üretimin, kıt kanaat günü gününe Allah ne verdiyse üretip geçinme sistemi olan basit yeniden-üretim olamayacağı kendiliğinden anlaşılır.

KAPİTALİST SINIFIN KENDİ KUYUSUNU KAZIŞI

Buraya kadar anlatmaya çalıştığımız kapitalist, bir girişkinlik tutturmuştur. Kendisi de nereye varacağını kestiremeksizin, akıntıya tutulmuştur. Bindiği dalı kesen Hoca,

kapitalistin yanında epey akıllı kalır. Çünkü kapitalist kendi sistemini kuracağını diye yarattığı yaman çelişkileri her gün biraz daha büyütüp korkunçlaştırmak için elinden geleni ardına komayan bir kişidir. Kapitalistin kendi kuyusunu eliyle nasıl kazdığını, bir üretim tabanı bakımından, bir de sınıf ilişkileri bakımından gözönüne getirmek yeter.

a) ÜRETİM TABANINDA ÇELİŞKİ

Modern kapitalisti bizim Antika Tefeci-Bezirgân kalıntısı sermayecilerle karıştırmıyalım. Modern kapitalist dehşetli ihtilâlcidir. İhtilâlin en büyüğünü mülkiyet alanında yapar. Medeniyet 7 bin yıldır Tarihöncesinin ORTAK MÜLKİYET gelenek-göreneklerini insanlığın bağrından bir türlü söküp atamamıştı. Yeryüzünde ilk defa modern kapitalist sınıfı, ilkel sosyalizmden kalmış ortak mülkiyet izlerini, bir daha geri dönülmemesine ortadan kaldırmış ve yerine en görülmedik mutlak KİŞİ MÜLKİYETİ'ni tahta çıkarmıştır.

Modern çağda özellikle gelişen teknik üretici güçler, Kadîm üretim ilişkilerinin alacalı bulacalı döküntülerini temizledikçe rahat edemez. Bununla birlikte, o dokunulmazlığı hiçbir Tarih döneminde bu denli kutsallaşmamış bulunan K işi Mülkiyeti, hangi temelin üzerine oturtulmuştur?

ÜRETİM YORDAMININ SOSYALLEŞMESİ üzerine, Yâni, eskiden âletler de, emekçiler de kendi küçük üretim alanlarında kendi tüketimleri yahut doğrudan doğruya belirli sınıf ve zümrelerin tüketimleri için birbirinden ayrı ve epey bağımsızca çalışırlardı. Kapitalist sahneye çıkınca, tuttuğu özel işyerine o dağınık âletlerle işçilerden bir çoğunu topladı. Onlar arasında ilk defa organik işbölümü ilişkileri kurdu. Bu kooperasyon (emek birliği) kapitalist üretim yordamının üstünlüğünü yarattı. Dağınık âletlerle insanların yalnızca bir araya gelip işbölümüne göre çalışmaları bile üretimin verimini ansızın artırdı. Kapitalizmin Tarihte açtığı en büyük OLURLU

ve İLERİ yol budur. Buna üretimin yordamca sosyalleşmesi denir.

Ne var ki, bu üretim yordamı kapitalistin kendisi için en olumsuz ve ters giden zıt bir kutup yarattı. Kapitalist, Tarihte eşsiz bir dokunulmaz ve kutsal KİŞİ MÜLKİYETİ denilen tabuyu yaratmakla öğünüyordu. Oysa toplumun, yâni kapitalist toplumunun temeli olan üretim yordamını: Tarihin ve Tarihöncesinin en büyük Ortak Mülkiyet çağlarında dahi görülmemiş kertede sağlam. ve yaygın bir sosyalleştirmeye uğratmıştır. Sosyalleştirmenin Türkçesi ortaklaştırmaktır. Toplumda her üstyapı ilişkisi gibi mülkiyet ilişkisi de üretim ilişkileriyle karşılıklı etki-tepkide bulunur. Kapitalist üretim yordamının temeli SOSYAL (Ortak) biçime sokulunca, o biçimin üzerinde yükseltilen KİŞİCİL mülkiyet ne denli ömürlü olabilir?

Tarihin her çağında olduğu gibi, ergeç kapitalizm çağında da üretimin sosyalliği mülkiyet ilişkilerini etkileyecek ve kendisine uyduracaktır. Yani, kapitalistin sosyal ve sosyalist hâle getirdiği üretim yordamı ister istemez kişicil kalan kapitalist mülkiyetini daha doğarken aşındıracaktı.

Olan da budur. Gördük. Kapitalist HUKUKÇA: Sermayesinin mülkiyetine dahi görünür. Ama, bütün bezirgân hukuku gibi bu kapitalist kişi mülkiyeti de asıl derin ekonomi mekanizmasının gözbağcılığından öteye geçemez. Hukuk perdesinin şeffaflığı ardında en büyük çelişki sırtır: Mülk sahibi aslında kapitalist değil, son duruşmada, emlâk ve arazi sahibi ile para sahibidir. Kapitalist mülkiyet ağacının kökü böyle bir uydurma saksı içinde iğretileşir. Ağacın dalları, budakları, meyvaları ise serbest rekabete açılır. Orada her kapitalistin öteki kapitalisti tepelemesi en büyük meziyet ve orman kanunu sayılır.

Böylece kapitalist daha anasından doğduğu gün sahteliği paçalarından sızan bir kişi mülkiyeti uğruna kelleler uçurur. Hayatta ilk adımı atar atmaz; en başta kendi omuzdaşları gelmek

üzere, bütün kapitalistler o iğreti ve yapmalığı kutsallaştırılmakla bir türlü örtülemiyen kapitalist mülkiyetini kökünden kazımaktadırlar. Bütün uğraşları birbirlerini yemektir. Ve en sonunda, 20 nci yüzyıla girerken, bir şeyi farkederler. Daha fazla birbirlerini yerlerse, ortada kapitalist kalmyacağıını anlarlar. Bu sefer serbest rekabeti inkâr edip, tekellciliğe başvururlar. Ama o Tekellcilik te, tek tek kapitalistlerin yerine toptan kapitalist gruplarının birbirlerini daha devleşmiş ejderhalar gibi yeyip yutmalarına yol açar.

Görüyoruz. Kapitalist sınıfı toplumun temelinde herşeyin en sonunda belirlemdiricisi olan üretim yordamını sosyalleştirmekle ne yapar? Herşeyden ve herkesten önce KENDİ KENDİSİNİN MEZAR KAZICISI olur.

b) SINIF İLİŞKİLERİNDE ÇELİŞKİ

Kapitalist sınıfı yalnız âletler alanında çelişki ile kalmadı. İnsan ilişkilerinde de aynı şeyi dâha keskince başardı. İlk Medeniyetin 7 bin yıl eritemediğı Ortak Mülkiyetli Komuna kalıntılarını dağıttı. Biliyoruz. Komunanın soysuzlaşması insanları Köle yahut Serf olmaya götürdü. Son Barbar akınları ilkel sosyalizm geleneklerini köyde Tarikatlar, şehirde Loncalar biçiminde yaşatıyordu. Kapitalist serbest işgücü bulup sömürebilmek için, bütün o soysuzlaşmış Komuna ilişkilerinden kalma Kölelik, Serflik veya Lonca üyeliğı gibi bağları köklerinden kazıdı. Görünüşte bu meşhur büyük "HÜRRİYET İHTİLALİ" idi. Aslında insanı toprak mülkiyetinden veya teşkilâtından kopararak ayırdı ve işgücünden başka satacak şeyi kalmamış insan, Marks'ın "Vogelfrei" (Kuş gibi hür) dediğı insan durumuna soktu.

Kapitalist ilişkiler insanları görünüşte Lonca bağlarından, gerçekte eski Komuna artığı Ortak Mülkiyet ilişkilerinden uzak düşürdü. Yâni, esnaf Loncanın ömür boyu sağladığı çalışma şartlarından (âletlerinden, dükkânından, pazarından) koptu.

Köylü gibi o da işgücünden başka geçim aracı ve satacak şeyi kalmamış "VOGELFREI" (hür insan) oldu.

Bu iki ve daha benzeri yollardan "kuş gibi Hür" kalmış "Komuna anasından göbek bağları Kopmuş" insanlara, kişilere kapitalist bol keseden "KİŞİ HÜRRİYETİ" adadı. Bütün 18.ci yüzyıl filozofları, "HÜRRİYET" hanımı öylesine telleyip pullamışlardı, öylesine örneklerle içten gelme bir kurtuluş yolu gibi göstermişlerdi ki; ona âşık olmıyan baldırıçiplak kalmadı. Osmanlı şâirinin dediği gibi: "Ah! Ey dîdar'ı hürriyet, esiy'r'i aşkın olduk, gerçi kurtulduk esaretten!" (Kölelikten kurtulduk ama, bu yolda senin aşkına kul olduk, ey hürriyet gözbebeği!)

Gerçekte âşık olunan şey: kapitaliste "bırak yapsın, bırak geçsin!" diyen serbestlikti. Kapitalist, üretim tabanında kendi mezarını kazarca yaptığı değişiklikleri, toplumun üstyapısında da becerebilmek için iktidara gelmek hürriyetini savunuyordu. Doğrusu, züğürtledikçe zalimlikleri artan Derebeğiler, küçük üretmenin kendi vücudu yerine saydığı toprağa karşı olan bağlılığını ve aşkını çoktan sarsmıştı. Beride kapitalist üretim büyük ve geniş verimlilik getirmişti. Nuh yılından kalma esnaf ve köylünün geri ve yerinde sayıcı üretimini havaya uçuruyordu. Yoksulluk ve istikrarsızlık esnaf adlı küçük üretmeni ana karnında göbek bağı ile bağlandığı meşimeye benziyen (plasantaya benziyen) Loncaya karşı kırgınlıklara götürmüştü.

Toplumda yeni ve ileri bir üretim yordamı ortaya çıktı mı, her şeyi ve herkesi böyle yola getirir. İlkel Komunanın en son soysuzlaşmış kalıntıları Derebeğilik içinde sıkıcı bir kabuk olmuştu. Ona karşı kapitalist sınıfı "HÜRRİYET" bayrağını kaldırdı. Bütün millet: Köylüsü, esnafı, aydını, burjuvası "Hürriyetçi" kesildi. Ufak bir saray entrikası bu gelişmeyi sonuçlandırmaya yol açtı. Temeli çoktan aşınmış, yalnız üstyapı gelenekleri ortada sürüklenen Komunada bir kral vardı. Derebeği kralla Komuna kralı birbirinin taban tabana zıddı idi. Ne var ki, Derebeği krallarına hâlâ "Milletin atası" deniliyordu. Onlar da,

birkaç nesil içinde dejenere olup, enayi ve hebenneka krallar durumuna düşmüşlerdi. Bütün saraylar, içinde hapsedilen Devletlileri yarı hasta, yarı deli etmişti. Burjuvazi bu durumdan yararlandı. Bir kaç köprü başını para ile satın aldı. Bütün âcizleşmiş derebeğilere karşı SOSYAL İHTİLÂLLER kapısını kolaylıkla açtı.

Ancak, burjuva edebiyatında bile: "Ey hürriyet, senin adına ne cinayetler işlendi!" sözü çarçabuk yer etti. Çünkü herkes, yâni her sosyal sınıf ve zümre, hürriyet denilince bundan kendi çıkarımı ve durumunu iyileştirmek anlamına varıyordu. Burjuva ihtilâlleri yarı toprak kölesi küçük ekicilerle şehirlerdeki yarı esnaf işçi sınıfının motoru sayesinde işledi. Halk hürriyeti ciddiye almıştı. Hürriyetin ardında kapitalist yatabilirdi. Kapitalistin ardında ÜRETİMİN SOSYALLESMESİ yatmıyor muydu?

Halk (Köylüler ve İşçiler) bu inceliği bilinçle kavrayamazlardı. Ama tarihcil eğilimleri yığımlara burjuva hürriyetinin altında dişe dokunur birşeylerin yattığını sezdirmişti. Halk, Nâmik Kemal'in Magosa zindanında yazdığı gibi: "Altı da birdir yerin, üstü de" diyecek durumdaydı. Altı üstünden iyi gelir diye burjuva ihtilâllerine gönüllü dayanak oldu.

Sonuç alınır alınmaz herkes: "Hadi bakalım şimdi hürriyeti görelim!" der gibi oldu. Fakat hürriyet bekleyen yığımlar bambaşka gerçekçilikle karşılaştılar. Küçük ekinci, köyünde her türlü çalı- şma şartlarını bu sefer kapitaliste kaptırıyordu, (eksproprie ediliyordu: küçük mülkü elinden alınıyordu). İşçi sınıfı hürriyetin nimetlerini ummuştu. Kapitalist sömürüşünün serbestliğinden başka birşeyle karşılaşmadı. Bunun üzerine demokratik devrimin havasıyla azıcık gözleri açılan yığımlar derinden derine hoşnutsuzlaştılar.

Böylece kapitalist kendi başına topladığı hürriyet cinlerini dağıtamayan sihirbaza döndü. Ortaçağ artığı üretimi ile köy ekonomisini kapitalizm felce uğratmıştı. Köylü

Tarihöncelerindeki ikvanodonlar, Dinozorlar gibi yere düşmüş yatıyordu. Kapitalist karıncalar onun yaralarına üşüşmüş, canına okuyorlardı.

Beride kapitalizm ilerledikçe her sınıf ve zümre kapitalistlerin kendileri de başta gelmek üzere derebeği artıkları, köylülük, esnaflık ve aydınlar boyuna aşınıyorlar, işçileşiyorlardı. Buna Proletarizasyon denildi. Proleterleşmek şiddetlendikçe, kapitalist, işyerlerinin kapısına büyük "İhtiyat Sanayi Ordusu" yığıldı. Bu aylak yığınları efendilerine: "Ya iş, ya ekmek isteriz!" diye bağıyorlardı.

İşsizlere iş bulmak kaygısı kapitalistlere bütün dünyayı çapul etme zorunu dayattı. Ancak kapitalist ülke bir tek olsa şekerle balla beslenirdi. Kimi geride kalmış, kimi öne geçen, birbirleriyle yarışır bir sürü kapitalist devletler ortada idi. Her kapitalist devlet yeryüzünün bir bölgesini sömürge veya yarı sömürge, öteki yanını "nüfuz bölgesi" durumuna soktu. Bu bölgeleri paylaşmak için kapitalist devletler arasında bölgesel yahut evrensel savaşlar, ekonomik buhranları kovaladı.

Neticede savaşlarla zayıf düşen kapitalizme karşı anayurtlarda İŞÇİ SINIFI ayaklanmaları, dünyada GERİ MİLLETLER isyanları patlak vererek kapitalizmi it dalmış keçiye çevirdi.

Onun için, kapitalist sınıfının ekonomi-politika zoruyla giriştiği sosyal, politik ve ilh. bütün üstyapı davranışları, herkesten ve herşeyden önce yeryüzünde Marks'ın deyimiyle: KAPİTALİZMİN MEZAR KAZICILARINI YETİŞTİRMEK oldu.

GENİŞ YENİDEN-ÜRETİM

İşte, kapitalizmin bir geniş yeniden-üretim yordamı olduğu söylenirken, kapitalizmin bütün o işaret edilen karakterleri mekanizması gözönüne getirilmelidir.

Kapitalizm öncesinde üretim gerek emekçi için, gerek onu

sömüren üst sınıflar için TÜKETİM amacından öteye geçmiyordu. Bu bakımdan, insanlar aşağı yukarı tükettikleri kadarını ürettiler mi, onunla yetinebiliyorlardı. Alt tabakalar zaten kıt kanaat geçinmeye mahkûmdular. Üst tabakalar sonradan sonraya lükslerini arttırdıkları zaman, bu artan ihtiyaçlarını daha geniş bir üretim yaparak sağlamayı akıllarının kenarına bile getirmiyorlardı. İhtiyaçları arttıkça, bunu alttakilerin geçimlerini kısıarak ele geçiriyorlardı. Bu yüzden zaman geliyor alt sınıflar yaşanmaz hâle gelen darlıkla isyan ede ede, çevre Barbarları da araya katan fırsatlarla TARİHÇİL DEVRİMLER patlak veriyordu. Ve o bir türlü genişliyemiyen "BASİT YENİDEN-ÜRETİM" temeli üzerindeki Kadim toplum çatırdayıp yıkılıyor, Medeniyet olduğu gibi yok ediliyordu.

Tarihöncesinde sınıf farkları yoktu. Kandaşlar Komunasında üretim kendiliğinden tüketim için yapılıyordu. O yüzden yeniden-üretim ister istemez basit yeniden üretimden başka türlü olmadı.

7 bin yıllık Antika Medeniyetler çağında bir de Tefeci-Bezirgân denilen sermaye sahibi sınıf vardı. Bu sınıf ta görünüşte sırf FAİZ ve KÂR peşinde koştu. Ama, Tefeci-Bezirgân sınıfı üretime karışmadı. Üretim sonunda yaratılmış nesnelere DAĞITIMI'na (değiş tokuş edilmesine) aracı oldu. Bu aracılığı yaparken bile: Pazarın kör arz ve talep kanununa oyuncak olmaktan öteye geçemedi.

O zaman ÜRETİM ilişkileri bütünüyle:

1- KENT Medeniyetinde: Efendilerle Köleler adlı sosyal sınıfların tüketim ihtiyaçlarını karşılamak için yapıldı.

2- BARBARLIĞIN Medeniyet Rönesansında: Derebeğillerle Serfler adlı sosyal sınıfların tüketim ihtiyaçları karşılandı.

Üretimle DOĞRUDAN DOĞRUYA ilgili olan Köle-Efendi, Serf-Bey sınıfları üretimi güttüler. Bütün bu sebeplerle, tüketimden başka amaç gütmeyen ve teknik seviyesi küçük üretimden daha yüksek verimli bir üretim yordamı bilmiyen

kapitalizmden önceki hemen bütün üretimler BASİT YENİDEN-ÜRETİM sınırlarını pek aşamadı. Basit yeniden-üretim tekrarlanmaları olarak kaldı.

Gördüğümüz gibi kapitalizm böyle midir? Kapitalist ne kendisinin, ne işçinin ihtiyacını ve tüketimini düşünerek ona göre üretim yapmaz. Kapitalist üretimin tek amacı: başkalarının ihtiyaçları için alınır-satılır nesnelere yâni MATAHLAR yapmaktır. Bu durumda, kapitalist üretiminin temeli sınırsız genişleme zorunda kalır. Gerçi kapitalizmde de toplum ihtiyaçları diye bir tüketim sınırı bulunur. Ama kapitalist, o sınırı önceden hiç bir zaman kestirip kontrol edemez. Ayrıca ihtiyaçların yarattığı tüketim sınırı: kapitalist üretiminin top ateşi altında her gün biraz daha genişlemek zorundadır. Yâni kapitalizmde üretim genişledikçe tüketim de genişler.

Kapitalisti geniş yeniden-üretim yapmağa zorlayan şey, kapitalist üretim yordamının vazgeçilmez şartlarıdır. Tekrar edelim. Kapitalist ne yalnız kendi ihtiyaçlarını (KÂRINI), ne yalnız işçinin tüketimini (ÜCRETİ) düşünmekle kalmaz. Bütün toplum sınıflarının alinyazısını ve geçimlerini toptan üzerine almıştır.

Emlâk ve arazi sahiplerine İRAT, para-sermaye sahiplerine FAİZ üretmek zorundadır. Ayrıca, rakipleri onu sıkıştırırlar. Kapitalist rekabete dayanmak için, işyerindeki âletleri ve usulleri hergün biraz daha geliştirmek, üretimi daha verimli kılmak için gece uykularını kaçıır. Kapitalist her gün yaptığı üretimi bir gün öncekinden daha fazla, daha geniş yapmaya itilir.

Kapitalizmde geri gitmek yoktur. Her kapitalist işletmesi bir cehennem makinesidir. Ya daha çok üretime gidecektir, yahut geri kaldığı gün iflâs edecektir. Yerini tutan başka kapitalist mutlak daha öncekinden mükemmel âletler ve metodlar kullanarak daha çok ve daha ucuz mal çıkaracaktır. İşte bu üretim gidişine Marks: "GENİŞ YENİDEN-ÜRETİM" adını verir.

Tarihin başka hiçbir çağında kapitalizmin yaptığı geniş yeniden-üretim görülmemiştir. Kapitalizm öncesi üretiminin durgunluğu basit yeniden-üretimden ileri gelir. Kapitalist üretiminin ondan önceki basit yeniden-üretimden üstünlüğü, buradan doğar. Gerçi kapitalizm plânsız üretim yapmaktadır. Bu yüzden zaman zaman ekonomi ve politika krizleri ile kızılca kıyametler kopartır. Fakat bu kıyametler bile ardından büsbütün daha geniş yeniden-üretimler getirir.

KAPİTALİZM İLE PREKAPİTALİZMİN UZLAŞMAZ ZİTLİĞİ

Basit yeniden üretim ile geniş yeniden üretimin ne olduğu üzerine bundan önceki bölümlerde bir fikir edinmeye çalıştık. Araştırmamızı özetlersek şöyle diyebiliriz:

1- BASİT YENİDEN-ÜRETİM: Prekapitalist (yâni, kapitalizm üretim yordamından önce gelen) çağın üretim yordamıdır.

2- GENİŞ YENİDEN-ÜRETİM: Kapitalist, yâni işveren üretim yordamının ta kendisidir.

OSMANLI Türkiyesi düzeninin temeli 7 bin yıllık Antika medeniyetlerin temeli gibi: PREKAPİTALİST basit yeniden üretim yordamı idi.

BATI MEDENİYETİ dediğimiz düzen ise, 5 yüz yıldan beri Avrupa, Amerika ve Asya (Japonya) ülkelerinde geliştiğini gördüğümüz KAPİTALİZM geniş yeniden-üretim yordamı oldu.

Bu iki üretim yordamı birbirinin can düşmanıdır. Biri nerede gelişirse, ötekini mutlaka tepeler. Bunu anlamak için birkaç örnek üzerinde kısaca duralım.

TARİHTE TEFECİ-BEZİRGANLIKLAR

Tarih meydandadır. Kadim tefeci-bezirgân düzenler nerede aşırı gelişim gösterdiyse, orada kapitalizme geçiş imkânsızlaştı.

Mısır'dan Çin'e dek uzanan DOĞU medeniyetleri buna en

iyi örnek oldular. Hepsi de Tefeci-Bezirgân Medeniyetleri idiler. Hepsi, kendi çeşitleri içinde en yüksek prekapitalist üretim seviyelerine ulaştılar. İçlerinden hiçbirisi İngiltere'de görüldüğü gibi kapitalizme sığıp geçemedi. Hepsinde Tefeci-Bezirgân sermaye son kerteye dek büyüdüktan sonra, bütün Kadîm medeniyetler muntazaman battılar.

Bize en yakın olan Sümer, Akad, Asur, Med, Pers hattâ Grek, Roma, İslâm Medeniyetlerinin kendileri gittiler, adları yâdigâr kaldı. Mısır firavunlarının, İran nemrutlarının mezarları olmasaydı adlarını duyan bulunmıyacaktı. Aynı dönemler Hindistan ve Çin gibi, daha Uzak-Doğu'nun özel ayrı ve az çok kapalı bölgelerinde: aynı sübtropikal ırmak boyu medeniyetlerini kurdular ve aynı yoldan battılar.

İslâm Medeniyeti; Roma Medeniyetinden, Hint ve Çin'deki benzer medeniyetlere dek uzanmış bütün Antika Tefeci-Bezirgân medeniyetlerine mirasçı oldu. Doğu medeniyetlerinin Batı Avrupa'ya atılan tohumlarına köprü olarak geçit verdi. İslâmlığın Tefeci-Bezirgân ilişkileri de birçok yeni ekonomi elemanları getirdi. En eski zamanların Finikeli Tefeci-Bezirgân ilişkilerinden kalitece farklı yeni bir düzene atlıyamadı.

Kapitalizm ne Uzak-Doğu'da, ne Yakın-Doğu'da doğamadı. Onun için, büyük bir çağın sonu olduğunu pek iyi sezen Hazreti Muhammed: "Hatem-el Enbiya: Peygamberlerin sonuncusu" olduğunu açıkladı. İslâmlık batarken birçok "TAVAİF-ÜL MÜLÜK" (Türkçesi Han yahut Hükümdar Tayfaları, Avrupa'daki derebeylikler, feodalite)belirdi. Medeniyet çevresindeki göçebe aşiretler Medeniyeti kapladıkları zaman kurdukları düzen hep böyle kısa ömürlü derebeğilikler oldu. Avrupa'da Roma Medeniyeti yıkılırken akın eden barbarlar aynı şeyi yaptılar: Feodalizmi kurdular.

Anadolu'da Türkler, Fransa'da Franklar: ölmüş Antika Medeniyetleri rönesansa uğrattılar. Tefeci-Bezirgânları son kerteye dek geliştirdiler. Bu gelişimin aşırılığı ve derinliği

Anadolu'da ardarda Selçuk ve Osmanlı İmparatorluklarını yedi. Fransa'da: Merovenjyenleri, Karolenjyenleri tıpkı öyle yedi. Kapitalizm bir türlü doğmadı.

Yakın-Doğu'ya nisbetle Batı Avrupa'da Tefeci-Bezirgânlık köklerini daha aşırı derinliklere indiremediği halde Fransada bile doğrudan doğruya kapitalizme geçilemedi. O lağanüstü elverişli tarih şartları ancak Tefeci-Bezirgânlığın en az gelişmiş bulunduğu İngiltere'de kapitalizme atlayışı sağlayabildi.

Türkiye'de ise, Tefeci-Bezirgânlık 7 bin yıl yer ve iz bırakmış olduğu için, imparatorluğu batırdı.

Niçin Tefeci-Bezirgânlık toplumca ölümü göze alıyor da, ileri bir düzen olan geniş yenidenüretimli kapitalizme varamıyor?

OSMANLILIK'TA TEFECİ-BEZİRGÂNLIK NASIL ÇÖKTÜ?

Kapitalizmden önce Tefeci-Bezirgân ekonominin neden illâ ki battığına en son ve klâsik örnek Türkiye'dir. Türkiye'de Tefeci-Bezirgânlık gençlik, yaşlılık ve ölüm çağlarını en tipik biçim-leri ile yaşadı.

Kadîm medeniyetler gerçi: TEFECİ BEZİRGÂN İLİŞKİLERİNİN ürünü oldular, ama adları üstünde: tefecilik te, bezirgânlık ta bir üretim, bir üretim faaliyeti değildir. Ürünlerin ve üretmenlerin sömürülüşü idi. Kadim toplumun temeli ÜRETİM İLİŞKİLERİ daima toprağa dayanan tarım oldu.

Örneğin, ilk Sümer Medeniyeti, ilk Bâbil Medeniyeti ilk Mısır Firavunlar Medeniyeti gibi Osmanlılık ta gençliğinde ilerici oldu. Bu ilericiliği herhangi meta fizik bir düşünce veya hürriyet icabı değildi. Toprak ekonomisinden kendiliğinden denilecek kadar tabii biçimde yarattığı yeni düzenden ileri bir ekonomi doğdu. Bu nasıl oldu?

Gerek İslâm, gerekse Bizans Medeniyetlerinin son günlerinde toprak ilişkileri: toprakta çalışanların (köy üretmenlerinin) yaşayışını dayanılmaz işkence durumuna

sokmuştı. Göçebe Türk geldi. Anadolu'nun ve Rumeli'nin ister İslâm olsun, ister Hristiyan olsun Selçuklu Bizanslı derebeğilerini kılıcı ile temizledi. Ve temizler temizlemez ele geçirdiği derebeği topraklarını bugün pek çok SOSYALİST ülkelere parmak ısırtacak eşitlikle çalışanlara dağıtıverdi.

Şimdi Türkiye Cumhuriyetinin 45 inci yıllarını kutlamakla öğünüyoruz. Anayasa, sosyal adalet sözlerinden bütün parti politikacıları kırılıp dökülüyorlar. Bir zaman ağıza alınmaz sosyalizm bile Parlâmentoya dek sokuldu. Yarı memleket Ortanın Soluna döndü. Ne görüyoruz? Henüz bir toprak reformu yapalım mı, yapmıyalım mı kavgasını bitiremedik... Toprak reformu ne? Kırk yıldır "komünistliktir" diye ödler patlatıldı. Bugün toprak reformu denilen şey, en solcu geçinen partinin programına göre uygulansa ne yapılacaktır? Kırk yıldır ateş pahasına çıkarılmış ve milletten resmen gaspedilmiş Türkiye topraklarını Türkiye köylüsüne parasıyla yâni ateş pahasına satmaktır. Ona bile kıyışamıyoruz. Yani, Cumhuriyet kurulduğu zaman dönümü 10 liraya olan toprak bugün 10 bin lira fiyata ateş pahasına çıktı. Osmanlı düzeninde bütün Müslümanların ortak malı olan Mirî topraklar, tapu, tasarruf belgesi iken mülkiyet belgesi biçimine sokularak, kapanın elinde kaldı. Sonra, Osmanlı çağının şanını şöhretini de kimseye bırakamıyoruz. Oysa Osmanlı atalarımıza zerre kadar öğünme hakkını benimseyebilmemiz için, onların ne yaptıklarını anlayıp benimsememiz gerekirdi. Osmanlı Türkleri, Türkiye topraklarını o toprakta çalışmıyana koklatmadılar. Yalnız toprakta fiilen çalışanların tasarrufuna BEDAVADAN geçirttiler.

İşte Osmanlılığın gençlik çağı ve ilericiliği dediğimiz şey budur. Böyle köklü bir toprak ihtilâli yapan Osmanlı Türkiyesi ilk günlerinde Kadîm çağların en çiçeklenmiş, en adaletli, en insancıl düzenlerinden birini yaşadı.

Gel zaman git zaman ilk idealist Osmanlı ILP'leri (Gaazileri: Şövalyeleri) ele geçen Osmanlı topraklarında yerleşip

oturaklaşınca, açılan ticaret yolları üzerinde bezirgânlık ve tefecilik alabildiğine gelişti.

Gittikçe daha zengin para-babası kesilen Tefeci-Bezirgânlar, başta Padişah gelmek üzere bütün Gaazileri savaş yapacaklarına keyif çatmaya, "bina ve zina" yapmaya, borçlanmaya alıştırdılar. Borcun altından kalkamıyan devlet, en sonunda Müslümanlar Hazinesi adına kontrol ettiği toprakları para-babası Tefeci-Bezirgânlara teslim etti. Bu şeriate yâni Allahın emrine aykırı olarak, dinsizce yapılan millet topraklarını kişilere aşırma usûlüne "MUKATAA: KESİM" düzeni dediler. Kesim toprakları (hiçbir zaman hiç kimseye mülk olarak verilemediği halde, bunu herkesten önce Allah yasak ettiği halde) "MALİKANE" diye ömür boyu kesimcilere sözde "kiralandı". Gerçekte ufak bir "muaccele" (acele getirilmiş) adlı para karşılığı olarak bedavadan ucuza satıldı.

Allahı aldatmak, Mirî toprağı yâni milletin, şeriatın toprağını kişilere aktarmak Müslüman dinine aykırı bir zındıklıktı. Onu yapanların katledilmeleri vacipti. Ama yapanlar Tefeci-Bezirgânlarla paşalar ve beyler, hocalar ve efendiler idi. Bu üst tabakanın taş elinde koz elindeydi. Aralarında anlaşınca "işî kitabına uyduruverdiler" Hâşâ, dediler, hiç Müslüman Malevinin toprakları kişilere mülk olarak satılır mı? Bunu yapamayız. Satış yapmıyor, bedeli kısmen peşin alınmış "kiralama" yapıyoruz. "Mukaata" yoluyla hazineye para sağlıyoruz, yahut "VAKIF" adıyla toprakları Allaha adıyoruz. Bunu söylemekle Allahı aldattıklarına inandılar.

Bildiğimiz gibi, gerek "Malikâneler", gerek "Vakıflar", gerekse ona benzer toprak ve mülk tahsisleri, tefvizleri Müslümanların Malevinden aşırıldılar. O büyük çiftlikler ilkin mukataacıya "kaydı hayatla" (yaşadığı sürece) bağışlandı. Sonra, bir daha arayan soran bulunmadı. Çünkü arayacak olanların kendileri artık Türk, Müslüman din yahut dünya derebeğileri olmuşlardı. Kendi kendilerini Tanrı mahkemesine verip dava

açamazlardı ya... İş "ruz'u mahşer"e (kıyamet gününe) kaldı.

Balık baştan kokmuştu. Alttaki ufak ekinci çalışan köylüler alın terleriyle bayındırlandırdıkları topraklarda köle durumuna düştüler. Koca Osmanlı toprakları malikâne, vakıf ve ilh. adlarıyla, babalarından miras kalmışça, derebeyileşmiş sınıfin eline geçti. Çapulculuk üstün geldi.

Halâ bugün bile: bir uyuz ferman gösterene Cumhuriyet kanunları büyük büyük toprakları ve çiftlikleri, babalarının malıymış gibi bağışlamakla "modern Batı medeniyeti"ni uyguluyorlar.

Bu gidişin sonucunu hepimiz azçok biliyoruz. Osmanlı imparatorluğunda eski bezirgânlar ve tefeciler yığıldıkları paralarla kitabına uydurup Mirî yahut şahsî toprakları, var yahut yok pahasına ellerine geçirdiler. Bu ne demektir Açrkca dünkü Tefeci-Bezirgân vurguncularla, dünkü ülkücü fisebililâh yeryüzüne şeriat yaymak için kılıca sarılmış ilpler, Gaaziler derebeyileşmişlerdir.

İlk Osmanlı toprak ihtilâli üzerine kurulan tarım ekonomisine "DİRLİK DÜZENİ" denildi. Orada eşitçe ve adaletli bir âsaiş altında küçük ekincilik yapan azçok mutlu "ÇİFTÇİLER" yaşıyordu, Derebeğileşmenin son günlerinde Türkiye Batı kapitalizmi ile karşılaştı. Karşılaşır karşılaşmaz Tefeci-Bezirgân ekonomi güneşi gören kar gibi erimeye başladı. Padişahlık, yabancı kâfir orduları önünde bozgun üstüne bozguna uğruyordu. Buna karşı direnmek istedi. İşini incelemek üzere bilenlerden raporlar, lâyihalar topladı. Üçüncü Selim'e verilen lâyihalarda anlatılan toprak ekonomisinin üretmenlerine "yerlerin esiri" adı veriliyordu.

Böylece güzelim örnek Osmanlı "Dirlik Düzeni" İlplerin bir zaman yıktıkları Bizans Tekfurları gibi, insafsız bir sürü derebeğilerin eline geçti. İlk zamanlar toprak ihtilâli ile bir ekonomi rönesansı yaratan Osmanlı toprak ilişkileri ve toprak düzeni: kaşarlanmış, damar sertliğine uğramış, ölüm döşeğinde

yatalak bir çökücü düzen durumuna girdi. İşte Tefeci-Bezirgân ilişkilerin bir ülkede aşırıca gelişmesi ve o gelişmenin kaçınılmaz sonucu bu oldu. Burada artık daha ileriye gitmek, daha verimli ve geniş bir ekonomi düzenine ulaşmak olamazdı. Yâni kapitalizme o derebeğileşmiş toprak düzeniyle geçmek imkânsızdı.. Ancak gerisin geriye gidilebilirdi.

KAPİTALİZM PREKAPİTALİZMİ NASIL ÇÖKERTİR?

Yeryüzünün neresinde geniş yeniden-üretim düzeni olan modern KAPİTALİZM geliştirse, orada basit yeniden üretim düzeni olan prekapitalizm kökünden kazınmaya başladı. Çünkü, bu iki düzenin daha tarifleri yapılırken görüldü, Prekapitalist üretim: TÜKETİM amacı egemen olan bir sistemdir. En büyük ve geniş ölçüde Kadîm üretim alanı toprak ekonomisine düşüyordu. Yâni tüketim sistemi içinde idi. Tefeci ve bezirgân sermayenin pazara çıkardığı matahlar büyük çoğunluğu ile ilk in sırf ÜRÜN olarak üretilmişti. Tefeci-Bezirgânlık: gerçi medeniyetlerin çimentosu idiler, ama o çimentonun bağladığı büyük ÜRETİM taşları tüketim amacıyla, ürün üretimi yapıyordu.

Kapitalizm birden bire üretimi ele alıp bütünüyle altüst etti. Kapitalist üretimde ürün değil, yalnız ve sırf satılıp alınacak MATAHLAR elde edildi. Basit yeniden-üretim birden bire GENİŞ yeniden-üretim oldu ve bu yüzden kapitalist dünyası yıldırım cabukluğuyla üretilip her yanda dağlar gibi yığılan bir matahlar toplumu durumuna girdi.

Yalnız, ürünün matah olması sanılabileceği gibi basit bir değişiklik değildir. Ürünün matah olması basit yeniden-üretim yordamının inkâr edilmesidir. Kapitalizm ürünleri matahlar biçimine soktuğu anda ve soktuğu yerde: bütün prekapitalist üretim yordamını kökünden kazıyıp havaya uçurmuştur. Kapitalizm basit yeniden-üretimli prekapitalizmi yok eder derken

bunu anlamalıyız. Her toplumun temeli üretim olduğuna göre: prekapitalist üretimin yerine kapitalist üretimin geçişi bir toplumun bütünüyle tepeden tırnağa altüst olması demektir. Onun için tarihte sosyal ihtilâlcilik kapitalizmin icadıdır (sosyalistlerin değil.)

Ne var ki, bu ekonomik ve sosyal ihtilâlcilik ancak klâsik serbest rekabetçi, yâni ilerici ve gürbüz çağdaki kapitalizm için doğrudur.

Batı Avrupa'da ilkin İngiltere, sonra Fransa ve öteki kara Avrupa ülkeleri: kapitalist üretim yordamını doğurur doğurmaz bütün prekapitalist üretim yordamlarını top ateşi ile bastırdı. Kapitalizmin egemen olduğu şehirlerden prekapitalist üretimi ücra köylere doğru sürdü. Köylerde bile egemen üretim ilişkilerini kapitalist yordamına soktu. Köydeki kapalı ve "tabii" denilen köy ekonomilerini, şehirde "Ortaçağcı" denilen kapalı esnaf loncalarını kırıp parçalıyarak kapitalist pazarına açtı.

Köylü ve esnafkapalı ekonomilerinin yok edilmesi her kapitalist ülkenin gelişim kertesine göre değişti. En ileri İngiltere'de derebeyi artığı sınıflar bile bütünüyle Lordlar haline getirildi. Daha geri ülkelerin kıyısında köşesinde yer yer (loncalar ve "tabii köy ekonomisi" değilse bile) hâlâ fakir küçük ekonomili geri köylü ve esnaf üretimleri sürüp gitti ve sürünüp gidiyor. En ileri kapitalist ülkede bile tarım ekonomisi sanayi üretimine nisbetle bir hayli geri kaldı. Ama bütün bu kalıntılar ve sürünüp gitmeler kapitalizmin mantığı sonucu değildiler. Kapitalist sınıfı geriliği göze alarak derebeyi artıkları ile uzlaştığı için böyle oldu. Tek başına halk yığınlarına egemen olamayan işveren sınıfı, emlak ve arazi sahiplerini (ağaları, beyleri) halka karşı kendisine yardımcı yapmak zorunda kaldı.

Kendi anayurdu dışına matahlarını süren kapitalist üretim, oralarda dahi ekonomi ilişkilerini bire dek kırıp geçirdi. Örneğin Türkiye'de, Hindistan'da, Çin'de: Batı kapitalizmi ile yüzyıllardır süren ekonomik ilişkiler hep kapitalist matahlarının yayılım ateşi

önünde prekapitalist ekonomileri (küçük esnaf ve köylü ekonomilerini) darma duman etti. Böylece yeryüzünün geniş bölgeleri sömürge yahut yarı-sömürge durumuna girdi.

Yukarıda tarihten ve belirli ülkelerden aldığımız birkaç örnek kapitalist ekonominin nasıl prekapitalist Tefeci-Bezirgân ekonomisine can düşmanı olduğunu göstermeğe yetebilir.

PREKAPİTALİZM KE KAPİTALİZMİN KAYNAŞMASI

İslâm Marksı İbn'i Haldûn gibi, onun öğrencileri olan Osmanlı tarihçilerimiz de: her "Dev- leti" (Toplumu) insana benzetirler. Onlara göre kişinin ömrü ortalama 100 yıldır. Toplamlar da o kadar yaşarlar ve sonra doğdukları gibi ölürler. Bu görüş Antika medeniyetin gerçekliklerinden alınmıştır. Aşırı yorumlara kaçılmazsa, derin bir anlam taşır.

Tefeci-Bezirgân Antika medeniyetler gibi, Modern Kapitalist medeniyetinin de öyle bir ilerici gençlik çağı, bir gerici yaşlılık ve çöküş çağı vardır. Osmanlı Türkiyesinin ilk yüzyılları, Tefeci-Bezirgân medeniyetinin: Ortaasya'dan gelen göçebe Türk gençlik aşısı ile rönesansı, sosyal dirilişi oldu. Tarihin belirli bir kesiminde insanlığın ileriye doğru gidişini ve gelişimini sağladı. Son yüzyıllarda aynı Osmanlı toplumu bütün benzerleri gibi derebeğileşti, kemikleşti, taşlaştı, fosilleşti ve çöktü.

Bu evrimi Kapitalizm de tıpkı tıpkısına yaşadı. 19. yüzyıl kapitalizmi serbest rekabetçi demokratik gençlik çağını başardı. Hârikalı büyük sanayi ile görülmedik ileri gelişimler sağladı. 20. yüzyıla gelir gelmez, Kapitalizm kendi diyalektik inkârını yaptı: serbest rekabetçiliği inkâr edip, tekeli Finans-Kapitalizme döndü. Finans-Kapital demek, birkaç ulu şirket ve bankanın bir ülkede bütün ekonomi, politika, kültür ve ilh. ilişkilerine egemen olması demektir. 0 yüzden 20. yüzyılda ilerici kapitalizmin yerini gerici Emperyalizm tuttu.

Tekrar edelim. Modern toplumda kapitalizmin emperyalizm

biçimine soysuzlaşmasına benzer bir gidiş Antika medeniyetlerde de görüldü. İlk dünya ticaret yollarını açan bezirgânlık ileri bir hamle yarattı. Rönesans çağları açtı. Sonra parababaları, Tefeciler ve Bezirgânlar topraklara el attılar. Toprak beğliğine dönerek toprak ekonomisini boğdular. O zaman her türlü ticaret, politika, askerlik gelişimi kaskatı Derebeğ kabuğu içinde boğuldu.

Batı Avrupa kapitalizmi 19. cu yüzyılın ilerici ve girişkin SERBEST REKABET kapitalizmini yaşarken, Türkiye Kadim medeniyetlerin ölüm çağlarında içine düştükleri kaskatı derebeğleşme döneminde bunalıyordu. Onun için 19. cu yüzyıl boyu Türkiye'de BATILILAŞMAK, açık Türkçesi: KAPİTALİSTLEŞMEK uğruna yapılan her girişkinlik boşa gitti. Neden?

Çünkü Avrupa'dan karga kıyafeti frak, yahut saksağan kılığı smokin satın alınıp Türkiye'ye nasıl sokulursa, kapitalist ilişkileri de tıpkı öyle oldukları gibi Avrupa'dan Türkiye'ye İTHAL edilebilir, sanıldı.

Oysa bir sosyal düzen önce alınır satılır matah değildir. Sonra, Batı kapitalizmi matahlarını bile Türkiye'ye satarken birçok süzgeçler koymuştur. Kapitalist sosyal düzeni Avrupa'dan ithal edeceğimize göre: ancak Avrupa'nın bize İHRAÇ edilmesini uygun göreceği alanda ve müsaade edeceği biçimde memlekete sokabilirdik. Bundan daha kötüsü de vardı. Bizim derebeğleşmiş kafamız ithal malı sandığımız Batılılaşmanın değeri üzerinde hiçbir ayırım ve seçim yapacak durumda değildi.

İşte bu şartlar altında Prekapitalist ekonomimiz üzerine Kapitalist ekonomiyi aşılama istedik.

Avrupa ise, bize istediğimizi değil, kendi istediğini ithal etti. Batı'nın istediği şeydi: Batı kapitalizmi için Türkiye, Sultan ve avenesi denilen çobanların güttüğü bir sağmal maldı. Türkiye ineği en iyi biçimde en az masrafla sağılmalıydı. Alınan sütün kaymağı Avrupa'ya götürülmeliydi, arta kalan ayrıncı yerli

Tefeci-Bezirgân ağa paşalara ve beyefendilere bahşiş olarak sadaka verilmeliydi.

Kırım Savaşı'nda sırtüstü düşen Osmanlı yardım dilendi. Türk milletini inek sağarca sağa- cak olan Batı kapitalini gönderdiler. Yâni, Türkiye'de sanayi kurmak şöyle dursun, kurulmuş san'atları yok ettiler. Gönderdikleri Finans-Kapitaline o zaman "İSTİKRAZ" (yâni ödünç alıp verme) deniliyordu. Finans-Kapitalin şimdiki adı "DIŞ YARDIM" oldu. İster Batılı dostlarımızın "YARDIMI" ister yabancı banka ve finans gruplarının "ÖDÜNCÜ" diyelim, hepsi bir kapıya çıktı. Her iki adın altında'yatan gerçeklik, Türkiye'yi sıhhatli, gürbüz bir üretimci refahtan uzak tutmak, Avrupa'nın ağır faizler çektiği bir ham- madde ve pazar olarak ihtiyat sömürgesi yapmaktı.

Onun için, 19. yüzyıl ortasında bile (yâni, Batı henüz serbest rekabetçi iken) Türkiye'ye serbest rekabetçi ve ilerici bir sanayi gönderilmedi. Gönderilemezdi. Çünkü, Avrupa'da birbirini yiyen rakip kapitalistlerin Türkiye'de kendilerine rekabet edecek bir kapitalizm yetiştirmeleri intihar olurdu.

20. ci yüzyılda kapitalizm tersine döndü. Ama bu dönüş bizim yüzümüze geldi. Dünya kapitalizmi Finans-Kapital adını alan büyük banka ve şirketlerle toprak ağalarını domuz topu hâline getirdi. Avrupalı "büyük dostlarımız" o Finans-Kapitalistlerin devleti olan Emperyalizmdi. 19. yüzyılda bile Batılı kapitalizm bize yalnız tek elci Finans-Kapitalizm yollamıştı. İmtiyazlı borçlandırmalar yoluyla Türkiye'yi kul köle etme yordamını toprağımıza yerleştirmişti.

Türkiye'de böylesine açık bir köleleştirme oyununu anlayacak "ADAM" yok muydu?

İşte burada hâlâ devletçi geçinen bizim "ideolog"ların kaşpazanlıkları önümüze çıkıyor. "Kadrocı" denilen kapıkulu kılıkuyuklarının "ADAM" anlayışlarıyla yüzyüze geliyoruz.

Onlara göre Türkiye'de Cumhuriyeti kim kurdu? Bir "TEK ADAM" kurdu.. Kim geliştiriyor? Gene bir İKİNCİ ADAM"...

Türkiye'de Sosyalizm niçin baltalanıyor? Çok basit: bir tek adam (bir "fikir adamı" yahut "teşkilât adamı") bulunmadığı için baltalanıyor. Eğer bir kavarak atar gibi sesli slogan atan "ADAM" ortaya çıksaydı, Türkiye çoktan sosyalist olurdu!.. Ve ilh...

Oysa, Tarihin tek adamdan kahramanla güdülür görüldüğü anlarında bile: tek adamın adam olabilmesi için, toplumda ve dünyada onu adam edecek bir eğilimin bulunması gerekir.

Batılı dostlarımız Türkiye'yi sömürgeleştirecek tuzağı içeride dışarıda elbirliğiyle kurarlarken, Türkiye'de bunu anlayacak "adam" var mıydı, yok muydu?

Böyle bir soruyu açmak bile bir düşünce öne sürmek değildir. Olsa olsa düşünce kıtlığını sömüren pisi pisine küçükburjuvaca "adam" kuruntularına kapılıp fikir onanizmi yapmaktır.

Adam olsa onu kim "adam yerine kordu"? Geçtik Padişahlık çağını, şu Cumhuriyetin 45'inci yılında adam yok mu? Batılı Finans-Kapitali önünde her gün kaç taklak atıyoruz? Osmanlı borçlarından kat kat aşırı borçlar batağına girtlağa dek boğulmuşuz. Osmanlı hiç değilse erişemediği Mısır gibi, Cezayir gibi, Aden gibi topraklara Batılı kapitalistlerin gizli açık üs kurmalarını önliyemiyordu. Biz bugün avuç içi kadar heryerini gördüğümüz Türkiye'mizi yabancılara öldürücü üs yapmadık mı? Bu üsleri savunan "adamlar" iktidarda değiller mi? Üslere karşı olanlar (hattâ, göğüslerinde bol bol sosyalizm etiketi, nişanı, rütbesi taşıyanlar bile) bir araya gelebiliyorlar mı? Hepsi kendi burnunun doğrultusunda birer küçükburjuva PAPA'sı!

Demek 'Türkiye'ye Batının sanayici kapitalizmi yerine faizci Finans-Kapitalizmini sokmasında kişilerin, "adam"ların rolünü aramak hebennekalığı boşunadır. Burada dün ve bugün rol oynayanlar ne "adamlar" dır, ne de tesadüflerdir.

Türkiye'nin 19. yüzyıldaki sosyal yapısı başlıca etkendir. O yapı, Antika Tarihin ölüm çağına girmiş medeniyetlerinde

herşeyi (bu arada en dâhî veya kurnaz adamları da) kısıklıvrak derebeği ağları içinde bağlayıp soysuzlaştırmış olan TEFECİ-BEZİRGAN ekonomisi idi. Tefeci ağa kendisini bizde "EŐRAAF" (şerefli kişiler) sayıyordu. Vurguncu bezirgân bizde kendisini "ÂYAN" (iri gözler: Ortaçağ'ın gözbebeği) durumuna getirmişti.

Öyle bir ekonomik ve sosyal sınıf yapısı bulunan Türkiye'nin "şerefli gözleri" (Eşraf ve Âyânı) Batı'nın ilerici geniş SANAYİ ÜRETİMİ'ni göremezdi.

Yerli millî bezirgânlarımız ancak Batı'nın ticaret sermayesine KOMPRADORLUK (acente bezirgânlık) yapabilirlerdi. Yerli millî tefecilerimiz Batı'nın yalnız banka şirketlerine ajanlık ve aracılık yapabilirlerdi.

Türkiye'nin ekonomisine ve politikasına böyle soysuzlaşmış TEFECİ-BEZİRGÂN sınıflar egemendi. Tefeci-Bezirgânların iğrenç ve hâince dalaverelerine şanlı şevketli devletin sırmalı rütbeli "BÜYÜK ADAMLARI" paravanlık ediyorlardı. 0 büyük adamlardan derleşik idareler ve başkanlıklar ortalıkta kuş uçurtmuyorlardı. Kendilerinden başka "ADAM" mı gezdirebilirlerdi?

Osmanlı toplumunda Müslümanlık dininin haram saydığı ve dünyada ahirette suç olarak ateşte yakmak istediği TEFECİLER (Kur'andaki adıyla RİBA) almış yürümüştü. Köylünün, esnafın kanını sülük gibi emen tefecilik . "ŐEREF" sayılıyordu. Batılı büyük şirketler büyük banka ve finans gruplar Türkiye'ye gelince ne yapıyorlardı? Milyonluk ölçüde faizcilik, tefecilik, vurgunculuk imtiyazları sağlıyorlardı. Böyle bir sistemi Türkiye'de temsil eden Batı Finans-Kapitali para ile, mevki ile ve başka çıkarlarla satınaldığı Devlet ulularımıza ve tefeci ağalarımıza: dünyanın en büyük, "EN őEREFLİ" gücü gibi görünecekti. Türkiye'de bezirgân tefecilik, eőraflık (yâni şereflinin şereflisi) sayılmıyor muydu? Yerli tefecinin kendisinden büyük yabancı tefeciyi kendisinden daha büyük şerefli kişi sayması ve onu bir üst-insan gibi Türkiye'de

karşılıyıp baş tacı etmesi olağandı.

Hâlâ Amerikalının hot sosyetemizdeki dayanılmaz şirinlik muskası salon bebelerimize giydirilen kovboy kılığından mı geliyor sanıyoruz?

Bir Ankara konferansında, ("Türkiye'de Kapitalizmin Gelişmesi" konulu konferans:1967, F.K.F. Yayımcının Notu.) Tefeci-Bezirgân sermayemizle yabancı Finans-Kapitalin kaynaşmasını: bir Fizik olaya benzetmiştik. Fizik olay: radyoda dalgaların ilişkisi idi. Biliyoruz. Dünya atmosferimiz her uzunlukta dalgalarla doludur. Radyomuz ancak bizim onu düğmesiyle ayarladığımız uzunluğa uygun gelen dalgaları alır, gelmeyenlere karşı sağır kalır. Uygun dalgayı almaya Fiziksel REZONANS denir. Bizim Tefeci-Bezirgânlığımızla Batılı Finans-Kapital arasında böyle bir rezonans oldu.

Batı kapitalizmi gençlik çağında iken Türkiye'nin yatalak Tefeci-Bezirgân düzeni Kapitalizme karşı hiç bir rezonans göstermedi. İlerici serbest rekabet kapitalizminin dalgası Türkiye'yi hiç ilgilendirmedi.

20. yüzyıla geldik. Kapitalizm: iratçı, monopolcu Finans-Kapital egemenliği biçimine girdi. Bu, kapitalizmin ölüm döşegine yatış çağı oldu. O zaman bizim yatalak Tefeci-Bezirgân düzenimiz: Finans-Kapital adlı tekeli yatalak sermaye ile tam rezonans hâline girdi. Birbirlerine denk düştüler.

Halkımızın bir deyimini vardır: "Hacı hacıyı Arafat'ta, it iti kalafatta bulur!" der. 20. ci yüzyılda kapitalizmin derebeğileşmesi demek olan Finans-Kapital ile Tefeci-Bezirgânlığın derebeğileşmesi demek olan Osmanlı toplumu hemen cancana, başbaşa kuzu sarması oldular. Ve bu eşleşmeden bizim "KARMA EKONOMİ dediğimiz sistem dünyaya geldi.

O anormal evlenmenin sonucu ortaya ne doğdu? Bugünkü kısır düzen. Düzenin kısırılığını anlatmak için tabiattan örnek alabiliriz. Atla eşeğin çiftleşmesinden katır doğar. Katır belki attan ve eşekten dayanıklıdır. Ama, doğurması kıyamet alâmeti

sayılır. Çünkü doğurmaz.

Bugünkü sıkıntılarımız: hep doğuramayışın sancılarında, yaratamayışının mutsuzluğunda toplanıyor. Sanayi kuruyoruz: Köyden şehire akın eden işsizlerimizin yarısını yabancı ülkelerin esir pazarlarına ucuz işgücü olarak sürüyoruz. Okullar açıyoruz: Yüksek tahsilli uzmanlarımız Devlet kapısında 500 lira maaşı bulamazken, Almanya'da 2500, Amerika'da 5000 lira aylığı görünce, ardına bakmaksızın anayurdunu bırakıp sırra kadem basıyor.

Halkımız, çökkün Roma imparatorluğunda her sabah eşiğine yüz sürdüğü zenginleri: "EKMEK ve SİRKE" çığılığı ile selâmlıyan ayaktakımına döndü: "İŞ ve MAÇ!" diye inliye inliye bezirgân partilere oy davarlığı ediyor. Yurdumuz, yarım yüzyıl önce kan dökerek kazandığı bağımsızlığını: Amerikan mandası taraftarlarına karşı nasıl savunabileceğini kestiremiyor.

İşte, Türkiye'deki toplumun bilincine çıkarılması gereken kördüğüm bu kısır katırlıktır. Daha açık konuşmamız isteniyor mu?

(TÜRK SOLU, 9:1.1968 - 27.2.1968)

